

Zprávy, informace, oznámení

Jmenování docentů a promoce absolventů DSP

Při slavnostních aktech v aule FF UP dne 28. 6. 2000 dekrety docentů převezmou (v závorce jsou uvedeny obory, ve kterých se jmenování habilitovali):

Doc. MUDr. Zdeněk Jiráček, CSc. (hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie), **doc. PhDr. Irena Bogoczová, CSc.** (srovnávací slovenská jazykověda), **doc. PhDr. Ladislav Daniel, Ph.D.** (dějiny výtvarných umění), **doc. PhDr. Mojmír Grygar, CSc.** (dějiny české literatury), **doc. PhDr. Bohumil Koukola, CSc.** (klinická psychologie), **doc. PhDr. Peter Weiss, Ph.D.** (klinická psychologie), **doc. RNDr. Jan Naus, CSc.** (fyzika kondenzovaných látek a akustika), **doc. PhDr. Milan Pol, CSc.** (pedagogika).

Promováni budou tito absolventi doktorského studijního programu (v závorce jsou uvedeny názvy studijních oborů):

MUDr. Petr Heinc (vnitřní lékařství, LF), **Mgr. Iva Filoušová** (klinická psychologie, FF), **PhDr. Dušan Janák** (historie – české a slovenské dějiny, FF), **Mgr. Jorg Krapmann** (německá literatura, FF), **PhDr. Bohumíra Lazarová** (pedagogická psychologie, FF), **Mgr. Irena Orszulíková** (německý jazyk, FF), **Mgr.**

Frisbee camp

Akademik centrum FTK UP pořádá v době letních prázdnin v termínu od 30. 7. do 5. 8. 2000 *Frisbee camp*.

Místo: Veselí nad Moravou

Čas: 17 hod. (Veselí nad Moravou), kotviště lodí Bařův kanál

Doprava: vlastní

Cena: ubytování 100 Kč na osobu při počtu 12 osob

Strava: vlastní, společná (vaříme si)

Příhlášky a podrobnější informace na sekretariátě u Z. Vodrážkové, Akademik centrum FTK UP Olomouc-Neředín, tř. Míru 115, 3. podlaží, dveře č. 329, tel.: 068/563 64 51 – sekretariát, 068/563 64 50 – vedoucí AC, fax: 068/542 30 91, e-mail: vodrazko@ftknw.upol.cz, vaculikj@ftknw.upol.cz.

PaedDr. J. Vaculík, vedoucí kurzu

Jen několik řádků

Kdo to tu mluví?

Vědeckých rad je na UP – tak jako fakult – sedm, což čítá asi 170 akademiků; akademických senátů je také sedm, to je dalších zhruba 120. Pozvánek bylo rozesláno 400 (kromě toho celá byla univerzitní veřejnost pozvána prostřednictvím elektronické pošty); byla středa kolem poledne, celý akt trval necelou hodinu. A v aule FF UP, kde byla po dvou letech podruhé v historii UP udělena Cena Františka Palackého mezinárodně proslulému českému biologovi, sedělo třicet, možná čtyřicet osob včetně akademických funkcionářů, pedelů, hostů z brněnské univerzity, rodinných příslušníků a osobních přátel, fotografů a novinářů. (Ve dverích náhodně vklíněná zveřejňuje hlava: kdo to tu mluví?)

Ponechme pro jednu stranou fakt, že vždycky bylo a bude mnoho „oprávněných“ důvodů k permanentní nepřítomnosti většiny univerzitní obce na „významných“ akcích její alma mater, a zkusme si představit, jakou asi hodnotu představuje v myslí prof. Nečase prestižní Cena F. P., kterou přebíral v poloprázdném prostoru? Jak příznačně se v něm ztrácela slova jeho brilantního zamýšlení nad budoucností lidstva, které čím více ví, tím méně je schopno přežít!

Kdo to tu mluví (o prestiži vědy)?

V. Mazochová

Miroslav Procházka (klinická psychologie, FF), **PhDr. Jan Schneider** (česká literatura, FF), **PaedDr. Miroslav Vaněk** (historie – české a slovenské dějiny, FF), **Mgr. Petr Bílek** (organická chemie, PřF), **Mgr. Martin Duchoslav** (botanika, PřF), **RNDr. Libuše Hrabí** (botanika, PřF), **Ing. Eva Křížtková** (botanika, PřF), **Mgr. Martina Matoušková** (biofyzika, PřF), **Mgr. Barbora Mieslerová** (botanika, PřF), **Mgr. Jaroslav Řeháček** (optika a optoelektronika, PřF), **Mgr. Jiří Skotnica** (biofyzika, PřF), **Mgr. Radek Zbořil** (fyzikální chemie, PřF), **PhDr. Jan Beran** (pedagogika, PdF), **PhDr. Helena Jodasová** (pedagogika, PdF), **Ing. Petr Koluch** (pedagogika, PdF), **Mgr. PaedDr. Jan Michalík** (speciální pedagogika, PdF).

-red-

Letní škola slovanských studií

Ve dnech 24. 7. – 18. 8. se na UP uskuteční další ročník *Letní školy slovanských studií*, jejíž kurzy jsou určeny zejména vysokoškolským učitelům, lektorům a studentům českého jazyka a literatury, i obecněji zaměřeným slavistům, překladatelům, novinářům i ostatním zájemcům o český jazyk, literaturu a kulturu. Součástí programu je i kurz pro začátečníky.

Bližší informace jsou k dispozici na internetové adrese <http://lsss.upol.cz/>.

-red-

Rekreace v Horním Údolí

Správa kolejí a menz UP nabízí v rekreačním středisku v Horním Údolí u Zlatých Hor celoroční rekreaci nejen zaměstnancům UP, ale i ostatním zájemcům. Poskytujeme ubytování s levnou stravou (i možnost vlastní přípravy jídel) ve dvou- i vícelůžkových pokojích. Pobyt jsou vhodné pro alergiky a astmatiky, pro rodinnou rekreaci, kolektivy i pro organizované ubytování dětí školských a zájmových zařízení. V rekreačním středisku je zájemcům k dispozici sauna, klubovna a tělocvična. V letním období je zde možnost horské turistiky, autovýletů a koupání v nedalekém Jeseníku, Zlatých Horách, Vrbně, Břidličné či v Polsku na lesním koupališti v Glucholazích.

Zaměstnancům UP a jejich rodinným příslušníkům poskytujeme slevy. Bližší informace podá ubytovací kancelář SKM, tel. /fax: 068/522 60 57.

-šij-

Čestný doktorát UP prof. Robertu A. Kyleovi, M.D.

Dokončení ze str. 1

také III. interní kliniky, a to původně především o dříve obtížně dosažitelnou recentní odbornou literaturu, monografie a sborníky ze světových kongresů. Nezištné poskytnutí monoklonální protilátky proti bromodeoxyuridinu vyvinuté v laboratořích Mayo kliniky spolu s předáním podrobného metodického postupu a závěrů pilotních studií umožnily olomouckému pracovišti jako jednomu z prvních ve střední Evropě zavedení imunofluorescenční techniky při vyšetřování proliferčních vlastností myelomových buněk, a vytvořilo tak podmínky k využití hodnocení cytokineticých vlastností těchto buněk v běžné klinické praxi.

Slavnostnímu ceremoniału, při němž prof. R. A. Kyle, M.D., přijal poprvé titul *doctor*

Pozvání na Akademický týden VI

CMTF UP pořádá pod názvem *Akademický týden (VI)* ve dnech 26. 6. – 1. 7. 2000 šestý cyklus přednášek pro studenty doktorského studijního programu oboru praktická teologie se zaměřením na pastorální teologii, spiritualitu a studium křesťanského východu. Přednášky jsou otevřeny také pro ostatní veřejnost.

Kompletní program přednášek je k dispozici na internetových stránkách UP (rubrika *Aktuality*).

Srdečně zve

*Doc. P. Ambros, Th.D.,
děkan CMTF UP*

Letní škola rozvojové pomoci a spolupráce

Ve dnech 20. – 26. 8. proběhne v aule FF UP třetí ročník *Letní školy rozvojové pomoci a spolupráce*, kterou tradičně připravuje Centrum interdisciplinárních studií UP ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Programem OSN pro rozvoj (UNDP).

V připravovaném programu jsou zastoupena témata týkající se cílů české rozvojové pomoci, jejích environmentálních aspektů, postřehy z humanitárních projektů, příklady aktivit nevládních organizací aj. Součástí přednáškových cyklů budou také vystoupení zájemců nevládních humanitárních a rozvojových organizací, reflexe diskutovaných témat a videoprojekce.

-red-

Nabídka výzkumné práce

Laboratoř struktury a dynamiky biomolekul Přírodovědecké fakulty MU Brno hledá absolventa magisterského či doktorského studia biochemie, molekulární biologie, analytické chemie, fyzikální chemie a příbuzných oborů se zájmem o výzkum v oblasti proteinového inženýrství. Výzkum je zaměřen na design a konstrukci biokatalyzátorů pro aplikace v oblasti životního prostředí (viz <http://www.chemi.muni.cz/~jiri/index.html>).

Nabízíme: zajímavé téma, zaškolení v zahraničí, plat dohodou

Požadujeme: znalost angličtiny, zkušenosti s experimentální prací

V případě zájmu zašlete prosím životopis na adresu: J. Damborský, LSDBio, PřF MU, Kotlářská 2, 611 37 Brno.

-red-

Zprávy, informace, oznámení**Olomoucké dny aplikované matematiky**

Ve dnech 26. 27. 6. se v matematickém paviloně v Olomouci-Hejčíně uskuteční Olomoucké dny aplikované matematiky (ODAM 2000), jejichž organizátorem je Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky PřF UP. Předsedou organizačního výboru je RNDr. I. Müller, Ph.D.

Akce navazuje na konference pořádané v minulých letech. V tomto roce je téžisto problematiky ve stochastických a fuzzy problémech, na rozdíl od minulého roku, kde se pozornost účastníků soustředila na numerické problémy diferenciálních rovnic, problémy tvarové optimalizace a deterministické modely. Letos budou v pozornosti účastníků nejen problémy univerzálně použitelných algoritmů ve stochastickém modelování, ale též konkrétní problémy medicíny, ekologie a geodézie.

Záměrem katedry je vytvořit tradici pracovních setkání odborníků (nejen matematických)

zajímajících se o řešení matematických problémů, které jsou motivovány problémy jiných vědeckých disciplín, případně problémy praxe. Strídavě by měl být kladen důraz na modely deterministické a modely stochastické.

Pro letošní setkání jsou přihlášení pracovníci nejen z České republiky, ale i ze Slovenské republiky, přestože se jedná o pracovní setkání matematiků moravského regionu. Organizátory tento zájem přirozeně těší a povzbuzuje je k úvahám, že v budoucnu bude možné připravit i tyto akce s mezinárodní účastí. Základem pro to by mohla být i velmi slibně rozvíjející se spolupráce KMAAM PřF UP s Katedrou statistiky Technické univerzity ve Vídni.

Věříme, že vše proběhne ke spokojenosti všech účastníků a O DAM 2000 přispějí k dobru jménu naší alma mater.

Prof. L. Kubáček, DrSc.,
PřF UP

Změna platebního systému závodního stravování

V průběhu prázdnin bude v menze SKM UP provedena změna platebního systému při poskytování stravovacích služeb. Bude zaveden tzv. informační systém KREDIT, který umožňuje dva způsoby realizace plateb zaměstnanců UP.

1. srážkou ze mzdy: strážníci mají tzv. volný účet, ze kterého mohou čerpat bez ohledu na stav účtu a úhrada stravy proběhne jednou měsíčně srážkou ze mzdy za uplynulý měsíc, a to ve výši objednané stravy;

2. hotově v pokladně menzy: strážníci, kteří mají tzv. zálohový účet, musejí dopředu složit v pokladně menzy zálohu v určené výši. Objednávat mohou jen do výše složené zálohy, potom je systém upozorní, že vyčerpal účet a že musejí složit další zálohu.

Pro úspěšnou realizaci plateb srážkou ze mzdy podle bodu 1. učinili potřebné kroky pracovníci IC UP. Zaslali na osobní oddělení jednotlivých součástí UP soupisy zaměstnanců UP k vyjádření souhlasu s jednorázovou srážkou kauce a s pravidelnými srážkami stravného. Karty budou hromadně vyzvednuty na IC UP pověřenými zástupci jednotlivých fakult, kteří zajistí distribuci.

Platby za stravování důchodců UP:

Pro důchodce stravující se v menze je možný pouze zálohový způsob plateb. Důchodcům UP bude z jejich zálohového účtu odečtena

tána cena stravenky snížená o příspěvek fakulty na jejich stravování. Součet těchto příspěvků podle počtu jídel vydaných důchodcům jednotlivých fakult bude fakturován samostatně vždy poslední pracovní den v měsíci.

Bližší informace o systému KREDIT budou uveřejněny na webových stránkách UP. Žádáme vedoucí pracovníky UP, aby je předali svým podřízeným pracovníkům, zejména těm, kteří využívají služeb závodního stravování v menze SKM UP.

Zkušební provoz nového systému bude zahájen již v polovině měsíce června tohoto roku a od 1. 9. 2000 již bude možno objednávat a hradit stravu pouze s pomocí karty.

Děkujeme za spolupráci.

-skm-

Oznámení British Council

Středisko britské rady v Olomouci (Křížkovského 14, POB 100, 771 00 Olomouc, tel: 068 / 522 32 03, fax: 068 / 522 25 78, e-mail: BC Olomouc@britishcouncil.cz, http://www.britishcouncil.org) oznamuje, že bude po dobu letních prázdnin uzavřeno. Otevřeno bude znovu od úterý 22. 8. 2000.

-red-

KUP o prázdninách

Upozorňujeme čtenáře, že v době od 1. 7. do 14. 7. 2000 bude mít Knihovna UP tuto otevírací dobu: **pondělí-čtvrtek 9.00–19.00 hod.; pátek 9.00–15.00 hod.** V období od 15. 7. do 26. 8. 2000 bude Knihovna UP pro čtenáře **uzavřena**. Provoz Ústřední knihovny bude opět zahájen od 28. 8. 2000.

Závažné upozornění: Od 28. 8. budou v Knihovně UP sloužit identifikační karty současně jako čtenářské průkazy. Z tohoto důvodu musí být provedena závažná změna ve struktuře knihovnického počítačového systému. V souvislosti s tím žádáme všechny čtenáře, aby do 14. 7. 2000 vrátili vypůjčené knihy. Současně se omlouváme, že z výše uvedených důvodů **nebudou možno od 19. 6. do 14. 7. 2000 další dokumenty půjčovat**.

Jsmo přesvědčeni, že vám tato změna přinese snadnější a pohodlnější využívání knihovnických služeb.

Knihovna UP

Informace prodejny skript

Vydavatelství UP – prodejna skript upozorňuje na úpravu prodejní doby v letních měsících červenci a srpnu 2000:

Po–Čt: 10.00–12.30 13.30–15.00

Pá: 10.00–12.30

Důležité upozornění: Ve dnech 17. 7. – 28. 7. 2000 bude prodejna skript z důvodu prostorových úprav **uzavřena**.

Dále informujeme studenty i ostatní zájemce, že prodejna skript má k dispozici dva nové zajímavé tituly: Nečas O. a kol.: *Obecná biologie* (pro lékařské fakulty), prodejní cena 850 Kč; Lewit K: *Manipulační léčba*, 4. vydání, prodejní cena 600 Kč.

-mif-

Stručně

Poslední zasedání Akademického senátu UP v tomto školním roce, které mělo 21. 6. na programu projednání Statutu CMTF UP, změny vnitřního mzdového předpisu UP, založení Vědeckotechnického parku aj., nebylo usnášení-schopné.

* * *

Vzácný soubor kreseb nedávno objevených prof. M. Tognereem z FF UP ve fondech olomoucké Státní vědecké knihovny byl poprvé představen veřejnosti v olomouckém Muzeu umění, kde byla 22. 6. zahájena výstava **Agostino Ciampelli (1565–1630): Kresby**.

* * *

V pátek 23. 6. proběhla ve Vlastivědném muzeu v Olomouci **pracovní schůze VSMO** (sekce pro dějiny lékařství), Spolku lékařů ČLS a České společnosti pro dějiny věd a techniky ČAV.

* * *

Studentům, kteří hledají zásadní program na léto, je určen experimentální zážitkověpedagogický projekt, který pod názvem **Černá a bílá** pořádá Katedra rekreologie FTK UP v legendárním středisku v Lipnici nad Sázavou v termínu od 23. 6. do 1. 7.

* * *

Na webových stránkách UP (v rubrice aktuálie) najdete sedmiminutovou **reportáž z letošního ročníku AFO 2000**, která je z produkce AVC UP.

-red-

Pobyt v letní přírodě

Akademik centrum FTK UP oznamuje, že jsou ještě volná místa na letním sportovním pobytovém táboře u přehrady na Pastvinách, a to v termínu od 29. 6. – 6. 7. 2000.

Cena zájezdu je 1300 Kč a zahrnuje stravu (4x denně), dopravu a ubytování ve stanech s posadkou

Další informace a přihlášky jsou k dispozici v Akademickém centru u Z. Vodrážkové, tř. Míru 115, Olomouc-Neředín, nová budova, 3. podlaží, dveře č. 329., tel. 563 64 51 (Z. Vodrážková), 563 64 55 (PhDr. A. Orlová), fax: 542 30 91, e-mail: vodrazko@fktm.upol.cz.

Těšíme se na vás.

PhDr. A. Orlová,
vedoucí zájezdu

Habilitace a profesury**Filozofická fakulta UP**

Dne 21. 6. 2000 proběhlo před Vědeckou radou FF UP v zasedací místnosti FF UP – U1 (Katedra teorie a dějin dramatických umění, Křížkovského 8) řízení ke jmenování profesorem **doc. PhDr. Břetislava Horvny, Ph.D.**, docenta na Katedře filozofie FF MU Brno, v **oboru filozofie**, který uvedl přednášku na téma *Jsou dějiny filozofie filozofii?* Členy hodnotící komise byli prof. P. Floss (FF UP) – předseda, prof. J. Ceřl, DrSc. (emeritus FF MU), prof. Gary Lease (University of California, Santa Cruz), prof. P. Spunar, CSc. (Ústav klasických studií AV ČR) a prof. J. Štěpán, CSc. (FF UP).

Ve stejný den (ve 14.00 hod.) bylo uskutečněno habilitační řízení **PhDr. Mířady Rabušicové, Dr.**, odb. asistentky v Ústavu pedagogických věd FF MU Brno, v **oboru andragogika**. Předložena habilitační práce nesla název *Gramotnost: staré téma v novém pohledu*; habilitační přednáška byla přednesena na téma *Funkční gramotnost a rozvoj lidských zdrojů*. Oponenty byli prof. J. Kotásek, DrSc. (PdF UK Praha), doc. V. Prusáková, CSc. (FF UK Bratislava), a doc. D. Šimek (FF UP).

-red-

Události

XIV. olomoucké hematologické dny

Stalo se již tradicí, že česká hematologická obec míří každý rok počátkem června do hanácké metropole, aby se účastnila sympozií, které se letos po čtrnácté konaly pod hlavičkou *Olomouckých hematologických dnů*. Hlavní organizátor – Hemato-onkologická klinika FN a LF UP v Olomouci – využila prostor všech tří poslucháren Teoretických ústavů LF UP, a tak se na této akademické půdě mohl rozběhnout maratón přednášek, jež zahrnovaly celé široké spektrum hematologie a hemato-onkologie.

Sjezd začal 8. 6. v podstatě již dopoledne slavnostní událostí, když přednímu světovému hematologovi – prof. R. A. Kyleovi z Mayo Clinic v Rochesteru (Minnesota, USA) – byl udělen čestný doktorát Univerzity Palackého. Ve 13 hod se pak již slova ujal hematologové z Čech, Moravy a Slovenska, aby přednesli ve třech dnech více než 130 původních sdělení, když celkový počet zaregistrovaných účastníků přesáhl 500. První den byl převážně zasvěcen hemato-onkologii (problematice akutních leukémií, Hodgkinovy choroby a mnohotného myelomu). Večer v doslova k prasknutí naplněné velké posluchárně TÚ LF UP sjezd za účasti rektorky UP prof. J. Mačákové, CSc., a děkana LF UP doc. Č. Čihalíka, CSc., slavnostně zahájil jeho prezident prof. K. Indrák, DrSc., předseda České hematologické společnosti JEP a přednosta HOK FN a LF UP v Olomouci. První den pak měl svůj vrchol ve vynikající přednášce čerstvého čestného doktora UP, předního světového odborníka v problematice mnohotného myelomu a legendy

světové hematologie prof. R. A. Kyleho ze Spojených států amerických.

Další den – pátek 9. 6. se nesl opět ve značně pracovním duchu, vždyť na programu byla sdělení rozvržená do 10 sekcí, mimo jiné i s aktivní přednáškovou účastí zdravotních sester a laborantek. Odpoledne pak opět program gradoval přednáškami zahraničních hostů. Jejich blok byl tentokrát zaměřen monotematicky a zabýval se problematikou patologie, průběhu a léčby chronické myeloidní leukémie. Publiku se představili čtyři přední evropští odborníci z Vídně, Londýna, Janova a Innsbrucku. Páteční večer poskytl účastníkům zasloužené uvolnění a možnost neformálně prodloužit diskusi v příjemných prostorách hotelu Zámek ve Velké Bystřici, kde byl již tradičně pořádán společenský večer.

I když bývá v sobotu ráno znát na tvářích účastníků jistou únavu, přesto se tentokrát dostavili až v neočekávaně hojném počtu a účastnili se bloků přednášek věnovaných problematice hemostázy a non-hodgkinských lymfomů.

Sjezd byl pak tradičně ukončen po poledni vyhlášením nejlepších přednášek mladých hematologů z Čech a Moravy a závěrečným slovem jeho prezidenta. Nutno ještě podotknout, že odborná nezávislá porota udělila tři z pěti cen přednáškám autorů, respektive autorek z olomouckého pracoviště, což ještě podtrhlo úspěch sjezdu z hlediska našeho univerzitního pracoviště.

XIV. olomoucké hematologické dny skončily – at žijí XV. olomoucké hematologické dny, které budou prvními v novém tisíciletí (7. – 9. 6. 2001)! Doufejme, že tradice a jméno, které si tato setkání vydobyla, budou atraktivní pozvánkou i do dalších ročníků.

V pátek 9. 6. navštívil Univerzitu Palackého předseda Unie svobody K. Kühnl. Svou cestu do Olomouce tak obohatil o setkání s rektorkou, děkany a prorektory olomoucké univerzity, s nimiž besedoval o aktuálních problémech vysokého školství.

-red-, foto -tj-

II. moravský morfologický den

Ústavy histologie a embryologie a normální anatomie LF UP uspořádaly dne 7. 6. v prostorách Teoretických ústavů LF UP II. moravský morfologický den. Nad tímto setkáním, kterého se zúčastnilo 46 morfologů nejen z Moravy, ale i z Čech a Slovenska, převzal záštitu děkan LF UP doc. Č. Čihalík, CSc. Jednání probíhalo ve dvou sekcích, v nichž bylo předneseno 28 odborných příspěvků s anatomickou, histochemickou, imuno-histochemickou a elektronově-mikroskopickou tematikou.

Morfologové se vzájemně informovali o nových trendech ve výzkumu v základních medicínských oborech.

Prof. V. Lichnovský, DrSc., LF UP

II. doktorandská konference

V pátek 16. 6. se konala v Bačově vile ve Zlíně II. doktorandská konference s názvem *Aplikovaná antropologie 2000*, která se uskutečnila pod patronací Nadace Tomáše Bati ve Zlíně, Pedagogické fakulty UP a Fakulty technologické VUT ve Zlíně. Cílem bylo umožnit doktorandům prezentovat výsledky své práce nejen v oblasti aplikované antropologie, ale také z oblasti pedagogické a klinické antropologie. Vyvrcholením tohoto společenského setkání bylo udělení pamětních medailí Tomáše Bati, které získala Mgr. M. Cichá z PdF UP a RNDr. P. Štátná, doktorandka PdF UP. Pro příští rok se uvažuje o celostátní účasti.

-iku-

Caslin 2000

V týdnu od 29. 5. do 1. 6. 2000 proběhl v Luhačovicích seminář CASLIN 2000, jehož spolupředátelem byla Ústřední knihovna UP. Seminář byl první zahraniční akcí celostátního Výukového centra pro celoživotní vzdělávání knihovníků. Celý jeho program byl věnován aktuální problematice školního a dalšího (celoživotního) vzdělávání knihovníků. Semináře se aktivně účastnili zahraniční lektoři K. Drabenstottová a S. Perryová z USA a S. Šimsová z Velké Británie. Přednášeli rovněž čeští a slovenští odborníci, J. Cejpek (Praha) a J. Steinerová (Bratislava).

V kratších časových úsecích vystoupili se svými zkušenostmi odborníci v oblasti školního a dalšího vzdělávání.

-lod-

Ke 124. výročí úmrtí F. Palackého

Již tradičně se v neděli 28. 5. u příležitosti 124. výročí úmrtí Františka Palackého sešli rodinní příslušníci, zástupci Katedry historie FF UP, Gymnázia F. Palackého v Neratovicích a příznivci jeho osobnosti a historické práce na slavnostním shromáždění u rodinné hrobky Palackých a Riegrů v Neratovicích-Lobkovicích. Za Univerzitu Palackého přítomné pozdravila prof. L. Hrabová, CSc. (na snímku).

Setkání bylo o to slavnostnější, že v posledních květnových dnech vyvrcholily oslavy 10. výročí založení neratovického Gymnázia F. Palackého, které se k jeho jménu hlásí nejen názvem, ale také řadou aktivit, z nichž nejvýznamnější je každoroční pořádání historických seminářů v Neratovicích za pravidelné účasti historiků z Prahy a Olomouce.

-rap-

Letní škola epidemiologie

V týdnu od 5. 6. do 9. 6. 2000 se konala v Ústavu preventivního lékařství LFUP *Letní škola epidemiologie*. Jednalo se o celostátní nadstavbovou postgraduální akci v oboru epidemiologie, které se účastnili odborníci z celé republiky, kteří absolvovali základní postgraduální kurz z epidemiologické metodologie. V týdenním programu byla přednesena několik témat (*Epidemiologie a prevence nádoru*, *Epidemiologie kardiovaskulárních nemocí*, *Epidemiologie úrazu*, *Statistická analýza epidemiologických údajů*, *Klinická epidemiologie a její aplikace v klinické praxi*), na nichž se přednáškami podíleli prof. H. Vaverková, CSc. (III. interní klinika LF UP), prof. J. Hřebíček, CSc. (Ústav patologické fyziologie LF UP), doc. L. Komárek, CSc. (Státní zdravotní ústav v Praze), MUDr. M. Grivna, MPH. (2. LF UK v Praze) a prof. V. Janout, CSc., MUDr. L. Máchová, MPH. a Mgr. E. Millerová (Ústav preventivního lékařství LF UP).

Akce měla u účastníků velmi dobrý ohlas a byla navržena další témata, o nichž by se mělo diskutovat v dalších kurzech.

Prof. V. Janout, CSc., LF UP

Vzdělávání knihovníků

V úterý 6. 6. proběhlo v Ústřední knihovně UP zajímavé školení s názvem *Právní minimum pro knihovníky*. Mgr. E. Šimečková z Právnické fakulty UP ve své přednášce přiblížila posluchačům problematiku z oblasti pracovního práva a poté odpovídala na dotazy z okruhu pracovněprávních vztahů, vzniku a skončení pracovního poměru, odpovědnosti za škodu, atd.

Přednáška byla jednou z řady školení, která probíhají v rámci projektu *Výukového centra pro celoživotní vzdělávání knihovníků*. Vznik projektu iniciovalo v roce 1999 Konsorcium MOLIN (Moravian Library Information Network), jehož členem je i Ústřední knihovna UP. Výukové centrum pro celoživotní vzdělávání knihovníků je celostátním projektem, který vznikl z naléhavé potřeby celoživotního vzdělávání a prohlubování odborných vědomostí pracovníků knihoven. Projekt je podporován a finančně zabezpečen Sorosovou nadací.

Výukové centrum má v České republice osm regionálních center. Ústřední knihovna UP spolu se Státní vědeckou knihovnou je součástí regionálního centra Olomouc. V letošním roce se podařilo zajistit přednášky na

Události**Úspěšná reprezentace studentů FTK UP**

Za účasti téměř šesti desítek našich nejlepších závodníků a současně i posluchačů některé z vysokých škol proběhlo ve středu 14. 6. *Akademické mistrovství České republiky ve vodním slalomu a sjezdu na divoké vodě.*

Závod, který se uskutečnil v krásné přírodě lužních lesů na již „tradiční olomoucké trati“ – ramenech řeky Moravy v Hynkově u Olomouce, organizovala Katedra rekreologie FTK UP spolu s Akademickým centrem FTK a oddílem kanoistiky SK UP Olomouc.

Svoji vysokou světovou výkonnost potvrdili vítězství i na těchto závodech např. olympionik J. Prskavec a zejména v současnosti nejlepší světová kajakářka ve sjezdu na divoké vodě M. Strnadová.

V náročném konkurenci se neztratili ani posluchači UP. Dobře si vedla posádka R. Kratochvíl – V. Hric (oba FTK UP), kteří zvítězili ve sjezdu a ve slalomu vybojovali stříbro. Na stříbrném stupínku skončil také D. Knebel (FTK UP) v kategorii K1 (muži sjezd) a ve stejné disciplíně další posluchačka FTK UP K. Zichová skončila třetí.

Díky sehranému kolektivu byl závod organizačně zvládnut na velmi dobré úrovni, a to i přesto, že velká část závodníků z Prahy přijela vinou dopravních problémů o téměř dvě hodiny později.

Slavnostního vyhlášení výsledků a zakončení závodů proběhlo za účasti proděkana

FTK UP doc. J. Salinger, CSc. Na závěr byla vyhlášena nominace na letošní akademické mistrovství světa, které se uskuteční v prvním srpnovém týdnu v Liptovském Mikuláši. Z olomouckých závodníků se nominovali pro slalom M. Řihošková (FTK UP) a pro sjezd K. Zichová a D. Knebel.

-kraj-

Žádný problém (?)

Ve středu 15. 6. se podruhé v tomto semestru sešla rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc., se zástupci studentů v akademických orgánech školy. Jak v úvodu prof. Mačáková zdůraznila, nepřišla na setkání se studenty s konkrétním tématem; spolu s přítomným prorektorem UP doc. J. Luskou naopak spíše očekávali aktivní vystoupení studentů. Po několikerém vybitnutí však bylo zřejmé, že studenti i tentokrát přišli spíše naslouchat. A tak se účastníci v průběhu diskuse dotkli několika otázek, které vzešly převážně ze strany vedení UP: evaluace pedagogů studenty, termín předání kolejí v Nefedíně, zavedení (ne)povinné tělesné výchovy a její kreditní ohodnocení, existence poradenském systému pro studenty na UP, návštěvnost a přitažlivost AFO aj.

V závěru setkání se jeho aktéři dohodli na další schůzce, která by se měla uskutečnit v listopadu t. r.

-mav-

Při příležitosti životních jubileí převzalo ve čtvrtek 15. 6. ocenění dlouholetého přínosu pro rozvoj olomoucké univerzity z rukou rektorky UP, prof. J. Mačákové, CSc., celkem sedm členů akademické obce UP. Zlatou medaili UP Pro merito obdržel doc. J. Bistřícký, CSc., doc. L. Valenta (oba FF UP) a RNDr. L. Bank (FTK), stříbrnou medaili doc. D. Šimek (FF UP – na snímku); blahopřejné dopisy si odnesli prof. Z. Stránský, CSc., (PřF), doc. P. Marek (FF UP) a doc. J. Novosad, CSc. (FTK).

-red-, foto -tj-

Olomoucký den

V pátek 16. 6. 2000 se konal *Olomoucký stomatologický den*. O organizaci a náplň se postarali pracovníci I. a II. stomatologické kliniky FN a LF UP. Přednáškové dopoledne se konalo pod záštitou České stomatologické společnosti ČLS JEP, podobně jako v loňském roce. Program koordinoval proděkan prof. M. Eber, CSc., který se zapojil i aktivně přednáškou. Přednáškové dopoledne mělo pestrý obsah. Tři sdělení s perfektní dokumentací měla ryze protetický charakter a byla zaměřena ke klinické praxi. Další přednáška představila úzkou spolupráci parodontologa, ortodontisty, protetika a pozitivní výsledky doložila dobře dokumentovanou kauzistikou. Poslední příspěvek informoval o použití nových materiálů v barvě zubních tkání jako alternativy amalgámové výplně, a to včetně vlastních klinických výsledků 18 měsíců po ošetření. Náplň přednášek a dokumentace byly velmi zdařilé, stínem je poněkud nízká účast hostů. Snahou obou klinických pracovišť je vytvořit tradici Olomouckého stomatologického dne. Doufejme, že v příštím roce bude mít větší ohlas.

*Doc. J. Stejskalová, CSc.,
LF UP*

téma: využití počítače v knihovnách (od základů práce až po vyhledávání knihovnických informací na Internetu), právní minimum pro knihovníky, historické fondy, řízení knihoven, rozvíjení komunikativních dovedností. Přednášejícími jsou pedagogové z Univerzity Palackého a externí odborníci.

Zájem o školení Výukového centra v Olomouci nemají jen knihovníci z Olomouce, ale i z Litovle, Mohelnice, Kroměříže, Prostějova a dalších měst. Některá školení jsou velmi úspěšná a pro velký zájem budou opakována i v příštím roce. Nabídka bude rozšířena o další nová zajímavá témata.

Podrobnější informace můžete získat na adrese: <http://www.molin.upol.cz>

*RNDr. D. Lošťáková,
ředitelka ÚK*

Přínosný kongres otolaryngologů

Ve dnech 7. až 9. 6. se ve Slovanském domě v Olomouci konal *63. kongres České společnosti otolaryngologie a chirurgie hlavy a krku*. Na tomto národním kongresu s mezinárodní účastí se sešlo rekordních 400 účastníků z České republiky, Slovenska, Polska, Maďarska, Belgie, Německa a Švýcarska. Hlavní téma kongresu byla otologie, která je i hlavním zaměřením a programem organizující ORL kliniky LF UP a FN Olomouc. Tato klinika s více jak 600 operacemi středního ucha ročně koncentruje pacienty s otologickým onemocněním z celé republiky, a stává se tak neoficiálním centrem ušní chirurgie v České republice. Na kongresu své produkty vystavovalo 34 farmaceutických a zdravotnických firem.

Kongres byl slavnostně zahájen ve středu 7. 6. 2000 jeho předsedou – přednostou ORL kliniky LF UP a FNO prof. J. Klačanským, který přivítal v čestném předsednictvu náměstka primátora města Olomouce PaedDr. M. Piláta, prorektora UP pro vědu a výzkum doc. M. Mašlání, CSc., děkana LF UP doc. Č. Čihálka, CSc., ředitele Fakultní nemocnice Olomouc doc. V. Rýznara, CSc., předsedu OS ČLK v Olomouci MUDr. P. Němečka a předsedu České společnosti otolaryngologie a chirurgie hlavy a krku prof. MUDr. A. Pellanta, DrSc. Všichni členové čestného předsednictva přednesli krátké přivítací proslovy, ve kterých vyzvedli význam této akce a přínos ORL kliniky LF UP a FN Olomouc pro současnou medicínu a propagaci regionu. Děkan lékařské fakulty odezdal prof. Klačanskému stříbrnou medaili rektorky UP při příležitosti jeho kulatých 50. narozenin. Prof. J. Klačanský přivítal všechny zúčastněné, zvláště pak pozvané přednášející prof. Bauera z Maďarska, prof. Dhoogeovou z Belgie, profesory Helmse a Hildmanna z Německa, kteří jsou považováni za významné osobnosti světové otologie. Atmosféru slavnostního otevření doplnilo vystoupení kvinteta Moravské filharmonie Múscici di Olomouc s ukázkami renesanční a barokní hudby.

Odborný čtvrtletní program věnovaný problematice diagnostiky a léčbě onemocnění ucha byl rozdělen do sedmi panelů. V prvním panelu, který vedl doc. Šlapák, přednosta Dětské ORL kliniky v Brně, se probírala problematika sekreterické otitidy, která je častým onemocněním vyskytujícím se především v dětském věku. Hlavními diskutovanými otázkami byly zásady diagnostiky a správné léčby.

Druhý panel věnovaný problematice cholesteatomu vedl prim. Navara z ORL kliniky UVN v Praze. Experti v panelové diskusi se věnovali příčinám vzniku a růstu cholesteatomu, zvláště retrakčním bubínkovým kapsám jako časté možné příčině onemocnění. Následně vysvětlovali své chirurgické techniky a výsledky léčby. Třetí blok přednášek o rekonstrukční chirurgii středního ucha vedl prof. Klačanský, přednosta ORL kliniky LF UP a FNO. Na tomto pracovišti se vyvinuly dnes už všeobecně používané nové rekonstrukční techniky bubínku a také středoušní implantáty, evidované a distribuované v České i Slovenské republice. Hovořilo se o rekonstrukci bubínku, o výhodách chrupavkových transplantátů, o různých materiálech a technikách rekonstrukce převodního systému středního ucha i o rekonstrukci malformací a vývojových vadách středního ucha. Poslední blok se věnoval problematice poruch funkce vnitřního ucha.

Druhý kongresový den byl věnován problematice otosklerózy a kochleárním implantátům. První blok vedl doc. Profant z Bratislavy, druhý doc. Kabelka z pražské dětské ORL kliniky. Účastníci panelu hovořili o svých zkušenostech, o komplikacích i o nejspěšnějších pacientech.

V závěrečném bloku varií, který vedl doc. Stárek, odezněly přednášky bez speciálního zaměření. Hovořilo se o nádorech slinných žláz, zápalech v hrtanu, chirurgické léčbě nádorů vnitřního zvukovodu, zvláštních nálezech při operacích štítné žlázy i o možnostech

Z vědeckých pracovišť UP

Olomouc očima archeologa

(Dokončení z minulého čísla)

V Žurnále UP č. 31/2000 jsme na tomto místě otiskli první část rozhovoru s PhDr. J. Bláhou, olomouckým archeologem, který vyučuje na Katedře teorie a dějin výtvarných umění a na Katedře historie FF UP. Nyní přinášíme dokončení jeho poutavého vyprávění o nových archeologických objevech na území Olomouce:

Od loňského roku provádíte archeologický průzkum staveniště na rohu ulic Wurmovy a 1. máje. Jaké jsou vaše dosavadní poznatky z této lokality?

Toto místo leží na samé periferii olomouckého předhradí. I když jsme zde proto neočekávali žádný převratný objev, skutečnost byla daleko zajímavější. Narazili jsme zde na pohřebiště z 11. a 12. století a na ploše 75 metrů čtverečních jsme dosud – od července do prosince loňského roku – odkryli 40 hrobů v několika horizontech nad sebou. Ženské hroby byly vybaveny esovitými záušnicemi (převěsek na čelenku), stříbrnými či skleněnými prsteny. Mezi těmito hroby zřídka vyrůstá základové zdivo stavby, kterou jsme poněkud podcenili, protože jsme se domnívali, že jde o součást opevnění z doby kolem roku 1200, související s městskou, tzo. Hradskou branou. Pod pohřebištěm se objevila sídlištní vrstva, již jsme

mohli datovat díky nálezům denáru knížete Boleslava II. (zemřel r. 999) do 10. – 11. století. Pod tímto sídlištěm jsme objevili horizont čtyř nebo pěti hrobů, které patřily příslušníkům velkomoravské aristokracie. Dva ženské hroby byly neobyčejně bohatě vybaveny – našli jsme zde gombíky, košičkovité stříbrné náušnice, náhrdelník s jantarovými perlami a jedna z žen měla dokonce na krku kaptorgu – schránku na relikvie nebo na nějaký magický prostředek. Co bylo uvnitř této kaptorgy, ukáže až podrobný laboratorní průzkum.

Toto pohřebiště tedy bylo jakýmsi protějškem výše zmiňovaného pohřebiště na nádvoří Zbrojnice. Ukázalo se, že pohřebiště pokračovalo směrem do dnešní ulice 1. máje, která je relativně nová – pochází až ze 13. století a musela být do terénu zasekána. Přitom bylo toto pohřebiště zničeno a zemina z něho byla navezena do okolí dómu, čímž jsou vysvětleny druhotné nálezy velkomoravských šperků v sousedství Přemyslovského paláce a dómu.

Pod velkomoravským pohřebištěm ve Wurmově ulici jsme odkryli opět vrstvou sídlištní – také z doby Velké Moravy. Teprve v samém závěru našeho loňského výzkumu, v prosinci, jsme mohli konečně rozřešit otázku zmiňovaného základového zdiva, o němž jsme se domnívali, že pochází z 12. století. Ukázalo se, že před sebou máme necelou jednu polovinu půlkruhové apsidy kněžiště obdélneho románského kostelíka, který byl dodatečně vestavěn ve 12. století do už existujícího pohřebiště.

Kde jste výsledky těchto výzkumů publikoval?

V Ročence Památkového ústavu v Olomouci vyjde předběžná zpráva o dosavadních výsledcích našeho výzkumu. V současné době odevzdávám do tisku rozsáhlou studii o velkomoravské Olomouci, kde budou zmíněny také podstatné nálezy ze Zbrojnice. Tato studie vyjde ve sborníku k mezinárodní konferenci „Velká Morava mezi východem a západem“, která se konala loni v Uherském Hradišti.

Spolupracujete při svých výzkumech také se zahraničními odborníky?

Velmi úzké kontakty máme s polskými archeology z Krakova, Vratislavi či Lublinu, kterých se velkomoravská problematika bezprostředně dotýká – vždyť velkomoravská říše zasahovala až na území dnešního Polska, a naopak kolem roku 1000 zase polský kníže Boleslav Chrabrý ovládl Moravu. Letos na podzim proběhne v polském Krosně mezinárodní konference k tisíciletému výročí christianizace Polska. Ve svém referátu bych chtěl na této konferenci řešit otázku,

která se zakrátko objeví také v mé další studii o Olomouci, a sice v době Boleslava II. V této studii se snažím dokázat, že olomoucké biskupství v době Boleslava II. zasahovalo až do Malopolska – dnešního Horního Poválsí a že jeho vznik, tradičně kladený do roku 1063, je třeba posunout minimálně do poslední třetiny 10. století. Domnívám se totiž, že olomoucké biskupství bylo obnoveno roku 973, kdy také vzniklo biskupství pražské. Je také třeba zvažít domněnku, zda olomoucké biskupství z roku 973 nenavazovalo na jedno ze starých biskupství Metodějových, kterých bylo sedm, zda tedy rok 973 není rokem obnovy velkomoravského biskupství. Jeho kontinuita pak byla přerušena upádem Poláků a znovu obnoveno pak bylo biskupství v Olomouci až roku 1063.

Má shrnující práce „Olomouc v 10. – 11. století“ pak vyjde jednak v rozšířené německé mutaci (sborník z konference konané k 1000. výročí úmrtí knížete Boleslava II.) a její populárnější verze bude součástí knihy studii věnované významu tohoto panovníka, která vyjde v nakladatelství SET OUT, jež se zaměřuje právě na publikace ze starších českých dějin.

Zamýšlíte nové archeologické objevy na území Olomouce prezentovat před širší veřejností například formou výstavy?

Na začátek příštího roku připravujeme společně s Vlastivědným muzeem v Olomouci výstavu o dosavadním vývoji a současném stavu archeologického poznání Olomouce. Na ní by měly být prezentovány nej důležitější a divácky nejatraktivnější nálezy a současně by k této výstavě měla být také vydána barevná publikace. Výstava bude koncipována tak, aby vynikl kontrast mezi metodami práce olomouckých archeologů v polovině minulého století a archeologií dnešních, a současně tak, aby byla přístupná široké veřejnosti.

Kromě toho jsem členem sekce českých badatelů, kteří spolu se svými německými, polskými a maďarskými kolegy připravují velkou výstavu „Europas Mitte um 1000“ (Střední Evropa kolem roku 1000), na níž bude Olomouc prezentována mezi nejvýznamnějšími raně středověkými lokalitami českých zemí zlatňanské kapitoly v katalogu, na němž se rovněž podílím. Tuto výstavu, kterou organizuje Německá společnost pro výzkum starožitností a Německé historické muzeum v Berlíně, bude možno v následujících čtyřech letech shlédnout v několika středoevropských metropolích, Prahu nevyjímaje.

Za rozhovor poděkovala

R. Fífková

Diskuse, názory, ohlasy

Ad: Profesor Conway má třídu rád

V Žurnálu UP č. 29 z 19. 5. 2000 byl zveřejněn rozhovor s panem profesorem Conwayem z Nebraska, který jako host dočasně působil v Kabinetu aplikované ekonomie FF UP. V úvodu článku byl zmíněn úspěch kabinetu a iniciativa paní inženýrky Nepožítkové, která se ujala zajištění pobytu tohoto zahraničního hosta i hladkého průběhu obou intenzivních kurzů, které vedl.

Je však třeba zmínit také podíl pracovnic Kanceláře zahraničních styků RUP. Tomuto oddělení vděčí kabinet za zprostředkování kontaktu s americkou univerzitou a samotným profesorem Conwayem. Stejně důležitou roli však Kancelář zahraničních styků sehrává i při zajišťování ostatních zahraničních vyučujících a lektorů. Přestože tyto aktivity nejsou na první pohled viditelné, jejich výsledky jsou pro FF UP a celou univerzitu velmi přínosné. Proto jim za jejich úsilí a pomoc při zajišťování zahraničních vyučujících patří dík.

Za oba autory zmíněného článku

E. Jiroutová, absolventka KAE FF UP

a využití optik při diagnostice chorob a zpracování údajů počítačem.

V pátek při ukončení kongresu prof. Klaučanský konstatoval, že kongres měl výbornou atmosféru a přinesl významné poznatky. Poděkoval organizátorům za kvalitní práci během mnohaměsíční přípravě kongresu a za zdárný průběh kongresu: MUDr. Z. Hložkovi, který byl vedoucím organizačního štábu a bez něhož by se nedosáhlo tak hladkého průběhu, ing. J. Pourovi a J. Hýbnerové z Konferenčního servisu UP, kteří převzali všechny úlohy spojené s přípravami, ubytováním, stravováním účastníků, zabezpečili prostory a materiály k úplné dokonalosti. Nakonec poděkoval svým spolupracovníkům, lékařům, sestřám i ostatním pracovníkům z ORL kliniky za pomoc při organizaci chodu jednotlivých dnů kongresu. Podle vyjádření výboru odborné společnosti a mnohých účastníků byl kongres úspěšný, dobře organizovaný a výjimečný po odborné i společenské stránce.

MUDr. Z. Hložek, tajemník kongresu

Mimořádné ocenění historika

V pondělí 12. 6. předal předseda AV ČR prof. R. Zahradník, DrSc., čestnou medaili Jana Patočky odbornému asistentu Katedry církevních dějin, patrologie a křesťanského umění CMTF UP PhDr. ThLic. P. Františku Holečkovi OM za vynikající vědecké výsledky. Jmenovaný byl oceněn na návrh ředitele Historického ústavu AV ČR prof. J. Pánka, DrSc., na 44. zasedání AV ČR 8. 4. t. r. Medaili přijal dr. Holeček v pražské Villa Lanna za přítomnosti kardinála M. Vlka, arcibiskupa J. Graubnera, biskupů Radkovského a Duky a děkana CMTF UP doc. P. Ambrose, ThDr.

Tento akt reflektuje dlouhodobé úsilí sekretáře Komise pro studium problematiky spojené s osobností, životem a dílem M. Jana Husa při České biskupské konferenci (1993–2000) a současně katolického sekretáře Komise pro studium rekatolizace českých zemí v 16. a 18. století při Ekumenické radě církví a České biskupské konferenci (1996–2000). Činnost „Husovské komise“ pod vedením dr. Holečka dosáhla za několik let intenzivní práce vynikajícího vyvycholení na římském sympoziu koncem minulého roku. Toto sympozium nastolilo atmosféru otevřené spolupráce a vzájemné důvěry mezi domácími a římskými katedrami církevních dějin

a sekulární historickou obcí a přispělo ke smíření historické paměti církví.

Dr. Holeček působí jako odborný asistent na Katedře církevních dějin, patrologie a křesťanského umění CMTF UP v Olomouci a jako externista při Historickém ústavu FF MU v Brně. Od roku 1995 působí v národním výboru Comité International d'Histoire Ecclesiastique comparée (CIEHC). Účastnil se řady mezinárodních sympozií, např. v Bayreuthu (Mistr Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi, 1993), ve Štýrském Hradci (1997), v Římě-Vatikánu (Mezinárodní sympozium o M. Janu Husovi pořádané v roce 1998 Centrálním výborem Velkého Jubilea roku 2000 a Českou biskupskou konferencí ve spolupráci s Papežskou lateánskou univerzitou, Karlovou univerzitou a AV ČR).

Je členem řady mezinárodních vědeckých společností, např. Ventro Internazionale di Studi Gioachimiti – San Giovanni in Flore (Calabria, Itálie), Comitato Storico dell' Ordine dei Minimi (Řím) a dalších.

Dr. F. Holečkovi gratulujeme k tomuto významnému ocenění a přejeme mu mnoho dalších úspěchů na poli historické vědy.

Prof. M. Pojsl, vedoucí katedry

Rozhovor**Přijímáme vděčně každou pomoc...**

Na začátku června navštívil Univerzitu Palackého na pozvání Kanceláře zahraničních styků RUP **dr. Arbnor Pajazití**, pracovník Kanceláře zahraničních styků Univerzity v Prištině. Cílem pobytu dr. Pajazitího v České republice je navázat spolupráci mezi jeho alma mater a našimi vysokými školami. Protože jsme o univerzitě, která působí v hlavním městě Kosova, neměli dosud mnoho informací, položili jsme našemu hostu několik otázek.

Kdy Univerzita v Prištině vznikla a jak je velká?

Před dvěma týdny slavila Univerzita v Prištině 30. výročí svého založení. Vznikla v roce 1970 za vlády J. B. Tita, kdy postavení Albánců nebylo v Jugoslávii tak špatné. Posláním této vysoké školy bylo v prvé řadě vzdělávat albánskou populaci, která v bývalé Jugoslávii žila jak v Kosovu, tak i v Černé Hoře, Makedonii a v jižní části Srbska. Univerzita v Prištině byla jedinou vysokou školou v tehdejší Jugoslávii, která vyučovala v albánském jazyce. Od roku 1980, kdy zemřel prezident Tito, však vznikalo mezi národy napětí a postavení Albánců se měnilo k horšímu. Když se k moci dostal prezident Milošević, zacházelo se s Albánci jako s nepřáteli. Srbský režim je nepovažoval za rovnoprávné s jinými slovanskými národy a to se odráželo i ve výukovém systému; proto bylo postavení naší univerzity stále těžší.

V roce 1991 byla univerzita pro Albánce uzavřena, většina profesorů a studentů z ní musela odejít. Snažili se však se vzniklou situací vyrovnat, spojili se a založili svou vlastní nezávislou instituci. Nejprve vznikla Asociace univerzitních profesorů a byl ustanoven nový rektor. Byl to způsob, jak v této obtížné době mohla univerzita přežít, a to i díky pomoci obyvatel Kosova, kteří nabídli své domácnosti, v nichž mohla probíhat výuka. Během

těchto deseti let byli studenti a profesori pronásledováni, zatýkáni a vězněni. Když vládní úřady zjistily, kde se vyučuje v soukromí, podnikaly razie, při nichž ničily majetek a zatýkaly. V té době se také značně snížil počet studentů – před rokem 1980 navštěvovalo univerzitu 30 000 studentů, po srbských represích jich bylo o 25 % méně. Ale představitelé univerzity se nevzdávali a pokusili se vyjednávat s vládou o navrácení univerzitních zařízení. Začátkem roku 1999 byly osvobozeny od srbského vlivu tři fakulty: právníká, technická a pedagogická. Během tohoto těžkého období nám velmi pomohly západoevropské, zejména rakouské univerzity, jako např. univerzita ve Štýrském Hradci, z kterou nadále udržujeme těsné kontakty, organizujeme výměnné pobyty apod.

Jaká je současnost vaší vysoké školy?

V současné době jsme v úplně jiné situaci, vrátili jsme se do svých budov a vyučovací proces se stabilizuje. Počet studentů se zvýšil na 22 000 a počet vyučujících se blíží tisícům. Univerzita má čtrnáct fakult a sedm vyšších škol. Máme mnoho lidí, ale nedostatečné materiální zázemí. Prošli jsme obtížným obdobím deseti let, ve kterém jsme nemohli sledovat nové trendy ve vědě a technice. Stárnoucí profesori nemohli získávat nové zkušenosti, a výuka proto stagnuje. Když jsme se vrátili do univerzitních zařízení, zjistili jsme, že veškeré vybavení bylo ukradeno nebo zničeno Srby. Zoufale proto potřebujeme také materiální pomoc.

Dohodl jste se už s vedením Univerzity Palackého na formě vzájemné spolupráce?

Seznámil jsem se s prorektory vaší univerzity, zítra se máme sejít a projednat budoucí dohodu o spolupráci, výměně odborníků i studentů. Samozřejmě mám konkrétní plány a představy, sám totiž učím robotiku na technické fakultě. Abychom mohli mluvit konkrétněji, bylo by nejlepší, kdyby vaši lidé navštívili naši univerzitu a posoudili možnosti spolupráce přímo na místě. Každá naše fakulta si připravila seznam požadavků – máme například nedostatek počítačů. Plánujeme také zřízení centrální laboratoře pro všechny fakulty. Pro uskutečnění našich plánů ovšem potřebujeme technické

vybavení i odborné poradenství, kurzy pro vyučující.

Zajímáte se o některé konkrétní obory?

Protože v podstatě začínáme, naše potřeby jsou velmi široké. Jsme v pozici, kdy vděčně přijímáme každou pomoc. Osobně mě zaujalo, jak se na vaší univerzitě rozvíjí výzkum slovanických literatur. V Prištině bylo založeno několik kanceláří pro styk se zahraničím. Rádi bychom proto u nás viděli vaše odborníky a naopak naše mladá generace by mohla studovat na vaší univerzitě češtinu. Zajímáme se také o vaše specialisty z oblasti medicíny, kteří by nám pomohli znovu budovat kliniky a ústavy.

Jednal jste o případné pomoci také s představiteli jiných českých vysokých škol?

Setkal jsem se již s kolegy z brněnského VUT, kteří vyjádřili ochotu spolupracovat. Mám samozřejmě v úmyslu navštívit i jiné vysoké školy v České republice. Naše univerzita má sjednáno již několik programů spolupráce se západoevropskými univerzitami, dosud jsme však nejednali s představiteli ze Slovenska a ČR. Když jsme před dvěma týdny slavili třicáté výročí založení Univerzity v Prištině, zúčastnilo se těchto oslav asi 40 rektorů a zástupců různých univerzit, ale nebyl tam nikdo z české nebo slovenské univerzity.

Za rozhovor poděkovali

D. Agnew a R. Fífková
foto T. Jemelka

Univerzita a město**Ceny města Olomouce za rok 1999**

V úterý 27. 6. v 18 hodin budou ve velkém sále prelatury Klášterního Hradiska uděleny *Ceny města Olomouce za rok 1999*. Mezi oceněnými jsou i letos osobnosti spjaté v současnosti, či v minulosti s naší alma mater: **prof. PhDr. Jaroslav Macháček, CSc.** (nar. 1929), vedoucí Katedry anglistiky a amerikanistiky FF UP; fotograf **Jindřich Streit** (nar. 1946), absolvent Pedagogické fakulty UP a v současné době člen její Vědecké rady; historik a archivář **PhDr. Vladimír Spáčil** (nar. 1935), bývalý ředitel Státního okresního archivu v Olomouci, který v roce 1959 na UP získal doktorát z filozofie a do počátku 90. let přednášel na FF UP archivnictví, a *in memoriam* **prof. MUDr. Václav Vejdovský, DrSc.** (1896–1977), od obnovy olomoucké univerzity v roce 1946 přednostou Kliniky chorob očních LF UP, v letech 1948 a 1954–1958 děkan LF UP, nositel Zlaté medaile UP, spoluzakladatel Československé oftalmologické společnosti a vynikající operátor (viz také ŽUP č. 25, str. 4, č. 26, str. 8, 28, str. 8 a 29, str. 8).

Další z šesti Cen města Olomouce za rok 1999 převezme Jaromír Nohejl (nar. 1925), bývalý šéfdirigent Moravské filharmonie Olomouc, a manželská dvojice Otakar Nožří (nar. 1917), slavná osobnost fotbalového mužstva Slávie v letech 1936–47, později hráč a trenér mužstva Moravské železářny Olomouc, a Jiřína Nožřínová (nar. 1920), vynikající hráčka házenkářského oddílu ASO Olomouc, později ZORA Olomouc.

-red-

Téma: grantová úspěšnost UP**Spolupráce s Valdosta State University se rozvíjí**

Zhruba před rokem (Žurnál č. 29, 20. 5. 1999) jsme čtenáře Žurnálu informovali o tom, že UP vstoupila do soutěže o grant USIA v rámci programu College and Universities Affiliation, a to ve spolupráci s Valdosta State University v Georgii. Grantový projekt zaměřený především na studium veřejné správy (Katedra politologie FF UP jej nyní připravuje k akreditaci) byl úspěšný, a tak začátkem letošního roku mohly začít výměnné pobyty učitelů. Prvním hostujícím profesorem z VSU v Olomouci byl Dr. Richard Saeger (na snímku), z FF UP jako první působil na VSU Dr. Dan Marek. Prof. Saeger, jehož hlavním oborem je tvorba veřejné politiky a veřejná správa obecně, pracoval nejen se studenty politologie, ale zapojil se i do cyklu profesního vzdělávání pracovníků Úřadu města Olomouce. O našich studentech se sice vyslovil pochvalně, zároveň ale poznamenal, že se od svých amerických vrstevníků nijak podstatně neliší. Největší dojem ze svého olomouckého pobytu si však odnáší právě ze svých setkání s pracovníky české veřejné správy, která označil za velmi obohacující zkušenost.

Na pobyt prof. Saegra na UP bezprostředně navázal příjezd prof. Nolana Argyla, který se na programu bude podílet především konzultacemi s učiteli při zpracovávání studijních programů jednotlivých kurzů.

Dalšími učiteli UP, kteří budou v tomto kalendářním roce působit na Valdosta State, budou Kevin Capuder a po něm Martin Fafejta, z VSU přijedou v zimním semestru příštího studijního roku profesori Burt Bright a Lee Allen. Podle dohody s Úřadem města Olomouce by mělo pokračovat také působení odborníků z VSU ve cyklu vzdělávání zaměstnanců veřejné správy. FF UP tedy získala nejen užitečný akademický kontakt, ale i další možnost jak rozšířit spolupráci s městem.

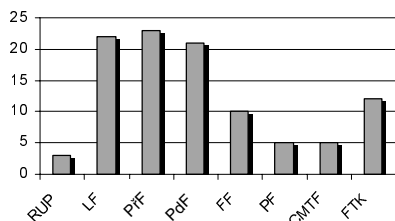
Doc. M. Hirschová, CSc.,
FF UP

Foto archiv autorky

Na aktuální téma

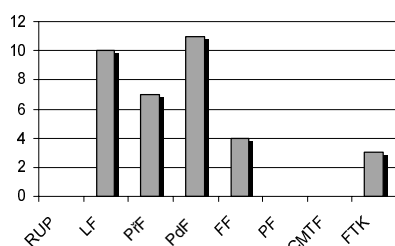
Rektorát UP postoupil Fondu rozvoje vysokých škol sto a jeden projekt

Do výběrového řízení týkajícího se rozvoje vysokých škol, jež vyhlásil Fond rozvoje vysokých škol, byl rektorátem UP odeslán k datu uzávěrky řízení (28. dubna 2000) celkem sto a jeden projekt. Na tomto počtu se RUP podílel třemi projekty, LF 22, PŘF 23, PdF 21, FF 10, PF pěti, CMTF pěti a FTK 12 projekty; podíl jednotlivých složek UP znázorňuje následující graf (1):

Celková výše dotace požadované řešiteli těchto projektů činí 24 742 tis. Kč; na této částce se podílejí projekty z RUP 2822 tis. Kč, z LF 4714 tis. Kč, z PŘF 6237 tis. Kč, z PdF 3917 tis. Kč, z FF 3847 tis. Kč, z PF 448 tis. Kč, z CMTF 1000 tis. Kč, z FTK 1757 tis. Kč.

Pro srovnání uvedeme, že ve výběrovém řízení FRVŠ pro rok 2000 bylo na dotacích akceptovaných projektů (celkem 802) rozděleno 192 milionů Kč (o 30,5 mil. Kč více než v roce 1999), přičemž na prvních třech místech se umístili řešitelé z UK (získali 19 169 tis. Kč), z VUT (23 083 tis. Kč) a z MU (14 386 tis. Kč). Dotaci z prostředků FRVŠ v úhrnné výši 7793 tis. Kč získalo celkem 35 projektů předložených pracovníky UP – z LF 10 projektů (úhrnem 2411 tis. Kč), PŘF sedm projektů (1730 tis. Kč), PdF 11 projektů (1416 tis. Kč), FF čtyři projekty (1959 tis. Kč), FTK tři projekty (277 tis. Kč); pracovníci PE, CMTF a RUP se buď výběrového řízení svými projekty neúčastnili, nebo nebyli úspěšní. Počty úspěšných projektů z jednotlivých fakult UP ve výběrovém řízení FRVŠ v roce 2000 znázorňuje následující graf (2):

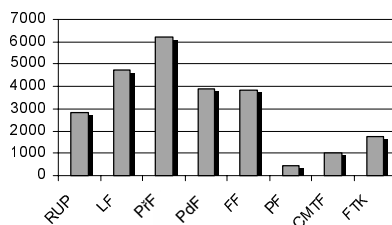
Přečetli jsme za vás

Mělo by se

Většina nás lidí neobyčejně ráda říká, co by se mělo. Stát by měl udělat to a to ... Měly by se opatřit prostředky. Obec by měla. Ve školách by se mělo to a to. Parlament by měl. Měli by se spojit všichni lidé, kteří chtějí nápravu. Mělo by se to nařídít zákonem ... Vždycky by se mělo jen to, co leží v jiných rukou a jiné kompetenci. ... mělo by se najít víc iniciativních lidí, kteří by říkali: Já bych měl, nebo my bychom měli; a víc mužů, kteří by měli zálibu říkat: safra, není to docela jednoduché, ale může se to zkusit; u nás, v naší obci se toho nebudeme bát. Tedy to by se mělo především.

K. Čapek, 1937

Úhrn požadované dotace projektů pro rok 2001 podle jednotlivých složek UP znázorňuje následující graf (3):

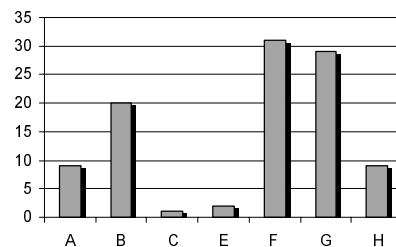

Pro výběrové řízení na rok 2001 vyhlásil výbor FRVŠ tematické okruhy, jejichž zadání bylo ve srovnání s předešlými léty zpřesněno a doplněno. Rozvojové projekty z UP se podle těchto okruhů člení takto:

1. A – Informační technologie ve vysokoškolském vzdělávání (jedna složka vysoké školy členěné na fakulty může předložit pouze dva projekty): celkem devět projektů (RUP 2, LF 1, PŘF 2, PdF 1, FF 2, CMTF 1).
2. B – Vzdělávání učitelů: celkem 20 projektů (PŘF 3, PdF 13, FF 2, CMTF 1, FTK 1).
3. C – Studijní programy bakalářského studia: celkem jeden projekt (FF).
4. E – Vysokoškolské knihovny, poradenská a informační centra: celkem dva projekty (LF 1, PF 1).
5. F (F1–F5 podle oborů) – Inovace studijních programů: celkem 31 projektů (LF 7, PŘF 8, PdF 2, FF 3, PF 4, CMTF 3, FTK 4).
6. G (G1–G5 podle oborů) – Tvůrčí činnost studentů: celkem 29 projektů (LF 5, PŘF 10, PdF 1, FF 6, FTK 7).
7. H – Inovace a rozvoj laboratoří, ateliérů a pracovišť pro praktickou výuku: celkem devět projektů (jedna složka vysoké školy členě-

né na fakulty může předložit pouze dva projekty): celkem RUP 1, LF 2, PŘF 2, PdF 2, FTK 2).

Rozdělení rozvojových projektů z UP podle tematických okruhů znázorňuje následující graf (4):

Podstatnější nežli tento statistický přehled aktivity UP vůči výběrovému řízení FRVŠ pro rok 2001 by nepochybně byl seznam názvů předložených projektů, informující o rozvojových záměrech jednotlivých pracovišť a pracovníků. Protože pro soupis in extenso se nám nedostává místa a nechceme náhodným výběrem upřednostnovat jeden projekt před druhým, omezíme se na konstatování, že pro realizaci všech předložených projektů nemá český stát bohužel finanční prostředky, a že tedy i v této oblasti potřeby daleko předbíhají možnosti. Nezbyvá než přát všem pracovníkům UP, kteří si dali nemalou práci s vypracováním projektu pro FRVŠ, aby se dočkali dotace, a tím i možnosti svůj projekt uskutečnit – když už ne v roce 2001, tak v některém roce následujícím, neboť projekt neúspěšný v letošním výběrovém řízení lze FRVŠ v budoucnu opět předložit.

Doc. J. Fiala, CSc.,
FF UP

O čem se mluví

Kvalita a její hodnocení hýbe akademickým světem

Ve dnech 19. – 23. 5. 2000 jsem se zúčastnila mezinárodní konference pořádané Evropskou konferencí rektorů pro vedoucí pracovníky univerzit pod názvem Quality processes as tools for institutional change. Konference se konala na univerzitě v Istanbulu a valnou většinu výlohu spojenou s touto událostí pokryl grant MŠMT. Účastníci konference (29) byli většinou rektori a prorektori univerzit z 21 zemí.

Už příprava na konferenci byla náročná, protože spočívala ve vyplnění dvou obsáhlých dotazníků, z nichž druhý vyžadoval velmi podrobné údaje o struktuře a profilu univerzity každého účastníka, fungování evaluačních mechanismů ve všech jejich činnostech a detailní analýzu nazývanou běžně SWOT (= strengths, weaknesses, opportunities and threats). Tyto analýzy měly posloužit přednášejícím a vedoucím jednotlivých pracovních skupin ke konkrétnějšímu vedení diskusí a k závěrečnému vypracování plánu jak zlepšit management univerzit, a především propracovat dobře fungující systém hodnocení výuky, výzkumu, vedoucích pracovníků a všech ostatních činností vysoké školy, zaměřených také na její konkrétní klienty i společnost jako celek.

Přednášející byli profesori pěti evropských univerzit, z nichž mnozí se podílejí na realizaci evaluačního programu CRE, do něhož se Univerzita Palackého rovněž zapojila.

Pět základních témat (např. Strategic planning and management in Universities, Contexts and concepts of institutional quality assurance ap.) bylo

detajně prodiskutováno ve čtyřech pracovních skupinách, jejichž účastníci byli představiteli různých typů univerzit i kultur v nejšířím slova smyslu (např. skupina, jejíž jsem byla členkou, sestávala z představitelů univerzit v GB, USA, Turecku, Tádžikistánu, Itálii a Finsku), což přineslo široký rejstřík přístupů k řešení základních otázek managementu a kvality.

O všech výše zmíněných problémech už byla napsána spousta moudrých článků, ba i knih, ale pořad nelze říci, že všechno je jasné a vyřešené. Jisté však je, že žádná univerzita na světě si nemůže dovolit stagnovat v detailním hodnocení kvality v nejšířím slova smyslu a v její správné prezentaci na trhu práce v konkurenci s domácími i zahraničními univerzitami. Obávám se, že bude-li systém vnitřního hodnocení formální a budeme si namalovat, že všechno je v pořádku a není potřeba žádných změn, mohlo by se to brzy obrátit proti nám. Potřebujeme také zpětnou vazbu o úrovni našich absolventů od jejich zaměstnavatelů a měli bychom pečlivě zvážít jejich možné kritické poznámky. Vůbec tím nemyslím, že bychom naše studijní programy měli přizpůsobovat třeba praktičtější povaze práce v jejich budoucím zaměstnání, ale dbát na to, abychom je vedle hlubokých znalostí v daném oboru také vybavili vlastnostmi a dovednostmi, které jim pomohou lépe se prosadit v daném oboru v konkurenci s absolventy našich i zahraničních univerzit.

Doc. L. Hornová,
prorektorka UP pro zahraniční styky

Představujeme

Homo sapiens – slepá ulička vývoje?

(Z projevu prof. O. Nečase, DrSc., při převzetí Ceny F. Palackého 14. 6. 2000)

Dovolu, abych se při této vzácné příležitosti zamyslel nad biologickým smyslem lidského poznávání, které ve svých důsledcích tak mění tuto planetu. Tato skutečnost vyvolává otázku, zda lidská míra poznávání je vlastností, která zvyšuje pravděpodobnost přežití lidstva jako druhu, či naopak ohroží jeho vlastní existenci, a je tedy zavádějícím směrem evoluce.

Všechny živé organismy bez výjimky mají schopnost poznávat, jsou tedy kognitivními systémy. Kognitivní systém přijímá informace ze svého okolí (o stavu svého okolí), ukládá je do své paměti (krátkodobé či dlouhodobé), zpracovává je a k něčemu je používá, tj. transformuje v jisté chování. Smyslem, cílem tohoto chování je zachování stability systému i v měnícím se okolí, tedy adaptace zvyšující šanci na přežití. Informace získávané z okolí receptory (smysly), tj. informace autentičké (empirické), musejí být vysoce pravdivé a způsob jejich zpracování vysoce „logický“, jinak by chování k přežití nesměřovalo. Bez této účelné adaptace by mohly živé systémy existovat pouze v okolí, které se nemění, tj. nemohly by existovat vůbec. Kognitivita je tedy jednou ze základních vlastností živých systémů.

Člověk jako savce se od ostatních organismů v tomto směru příliš neliší. Z hlediska kognitivity jsou však pro člověka unikátní tři zásadní skuteč-

nosti. Za prvé: člověk nezískává poznatky jen empiricky, ale i racionálně – usuzováním, což je poznávací proces dalece překračující empirické poznávání. Za druhé: zdrojem informací, které určují jeho chování, jeho míru vědomostí, jsou – díky řečové komunikaci – v převážné míře informace neautentičké, sdělované. To, co každý z nás o světě ví, je jen z velmi malé části z vlastní empirie. Za třetí: člověk vybudoval nadindividuální (společenský) kognitivní systém, kterému říkáme věda. Tato instituce s prakticky neomezenou paměťovou kapacitou urychluje nesmírně proces poznání a zejména poskytuje aparát na verifikaci poznatků, tj. umožňuje upřesňovat subjektivní pravdy jednotlivých mozků směrem k pravdě objektivní. Tyto tři skutečnosti vedou k tomu, že člověk jako druh má ve srovnání s ostatními živými systémy obrovskou kognitivní schopnost. Uvažme ale, zda je to z biologického hlediska vždy faktor pozitivní. Je zde několik paradoxů. Jsou to paradoxy skutečné, či jen zdánlivé?

Prvním biologickým paradoxem je to, že lidské subpopulace s nejrozvinutější vědou, tj. s nejvyšším stupněm poznání, mají nejmenší reprodukční zdatnost. Ve skupinové selekci, tj. v kompetici mezi subsystémy lidské populace, znamená však vyšší úroveň poznání, které se promítá do ekonomické a vojenské moci, zásadní výhodu. Subsystémy s vyšším stupněm poznání mohou dnes (nikoli ve středověku) kdykoliv vyhubit subpopulace jiné

a obsadit jejich areál, přinejmenším využít jeho zdrojů nutných pro dnešní úroveň technické civilizace. V podstatě jde o jistou analogii evoluční strategie typu K, kdy menší reprodukční zdatnost je kompenzována jinými prostředky (v tomto případě vědou). Z tohoto hlediska má vysoký stupeň kognitivity biologický smysl, je v lidské populaci dnes snad nejdůležitějším faktorem vnitrodruhového boje. Soutěž v poznání je soutěž o přežití.

Druhý paradox může vyplývat z převahy informací sdělovaných, neautentičkých. Na rozdíl od míry pravdivosti empirických informací míra pravdivosti sdělovaných informací může být velmi nízká. Z celé řady příčin: znehodnocení informace náhodným šumem při jejich předávání, náhodnou selekci informací (člověk může vnímat jen nepatrný zlomek z možných), záměrná selekce na výstupu i na vstupu v informačních řetězcích, vnášení informací záměrně mylných (nepravdivých). To vše může vést k tomu, že i pravdivé představy o realitě v lidských mozcích mohou být sdělovanými informacemi zásadním způsobem deformovány. Tyto deformace systematicky otloukané do různých ideologií a propagandisticky šířené globalizovanými informačními médii mohou vést k hodnotovému systému a k chování lidstva, které se bude odchylovat od trajektorie směřující k zachování existence. Některé náboženské sekty jsou toho již dnes dokladem. Cílené soustavy sdělovaných informací jsou ovšem i nástrojem vnitrodruhového boje.

Třetí paradox či rozpor mezi primárním, tj. biologickým cílem kognitivity a realitou je již dnes široce diskutován. Objem poznatků (pokrok v poznání) svádí člověka k tomu, aby uplatňoval ofenzivní adaptační strategii, tj. měnil svoje okolí v zájmu uchování své stability. Tím ovšem mění planetu Zemi, mění náhle okolí i pro jiné živé systémy i sám pro sebe. V mnohých směrech se totiž stává již dnes inkompatibilní s kapacitou individuálních adaptačních mechanismů. Evoluční adaptace vyžaduje velký počet generací, protože její podstatou je vždy selekce náhodných fluktací v genomu. To, čemu říkáme ekologická či jiná krize (civilizační, hodnotová aj.), je paradoxem, který by mohl naznačovat, že nadměrná kognitivní schopnost je ve svých důsledcích vlastně slepou uličkou vývoje či biologickým myllem.

Nabízí se cesta, jak eliminovat tyto narůstající rozpory? Vzdá se lidstvo dobrovolně dalšího poznání? Asi je nereálné to očekávat, vždyť věda je jedinečným nástrojem moci. Pozná věda, jak poznání použít tak, aby nesnižovalo stabilitu systému? K tomu by musela mít věda i moc, zatím se ale všechny představy o vědeckém řízení lidské společnosti ukázaly jako utopie. Je vůbec naděje, že lidstvo dojde k racionálnímu konsensu jak využít svoji kognitivní schopnost k přežití, a ne k zániku?

Jsem si plně vědom toho, že to, co jsem předstřel, není nic víc než úvahy, ke každé z nich je možno postavit řadu námitek. Lze též poukázat, že tyto úvahy redukuje společenské dění pouze na úroveň biologickou, že neberou na zřetel funkci morálky, etiky, kultury a dalších hodnot specificky lidských. Jistěže mají svoji úlohu ve všem, co se v lidské společnosti děje. Nicméně jsem přesvědčen, že lidská společnost je determinována biosociálně, a že biologická komponenta je vždy primární, byť to není vždy zřejmé. Koneckonců celé dějiny lidstva je možné snadno popsat pojmy, které používá biologie, vždy šlo a jde o boj o dominanci a areál. Od primitivní kognitivity bakterie, která určuje strategii jejího přežívání, vede tedy cesta až k lidským dějinám. Většina druhů vymřela, jejich evoluční strategie se ukázala jako slepá ulička. Nedovedeme zatím posoudit, zda jí je, či není míra kognitivity druhu Homo sapiens.

-red-

Prof. MUDr. Oldřich Nečas, DrSc., držitel Ceny Františka Palackého pro rok 2000

(Z projevu prof. K. Lenharta, DrSc., při slavnostním udělení Ceny F. Palackého 14. 6. 2000)

Prof. MUDr. O. Nečas, DrSc. (1925), emeritní profesor Biologického ústavu Masarykovy univerzity v Brně, je vynikajícím představitelem české a evropské biologie 20. století, osobností uznávanou a respektovanou v českých a světových odborných kruzích s velkými zásluhami o rozvoj buněčné biologie.

V experimentální cytologii pracuje od roku 1945. Jeho osobní zaujetí pro výzkum buňky bylo nesmírně přitažlivé pro studenty, kteří se stali členy Nečasovy vědecké školy a dnes zaujímají významná postavení ve vědeckých a vysokoškolských institucích. Svůj hlavní zájem věnoval výzkumu regenerační schopnosti buněk. Na modelu kvasinkové buňky dospěl k mezinárodnímu objevu, že buňka experimentálně zbavená své stěny (protoplast) může stěnu vytvořit de novo a regenerovat v kompletní buňku schopnou normálního života. Nečasův model kvasinkového protoplastu se uplatnil v mnohých zahraničních laboratořích ve studiu mechanismů biogeneze buněčné stěny a její morfogenní funkce.

Indukovaná fúze protoplastů se stala metodou hybridizace somatických buněk různých organismů. Jeho pracoviště navštěvovali početní naši i zahraniční biologové, aby se naučili metody přípravy protoplastů a práci s nimi.

Druhým polem vědeckého zájmu prof. Nečase se stal výzkum cytoskeletu. Na tuto tematiku přešel svým výzkumným programem celý Biologický ústav MU, kde jeho vědecký zájem spolupracovníci dnes řeší řadu významných projektů. Nelze pominout metodickou bázi tohoto výzkumu, o níž se prof. Nečas zasloužil. Vedle transmisní EM zavedl speciální techniky mrazových lomů buněk a tkání, využívané řadou badatelů z jiných pracovišť našich i zahraničních,

Třetím vědeckým polem prof. Nečase je teoretická biologie, zejména metodologie bio-

logických věd, systémový přístup k výzkumu živých soustav a obecný význam kognitivních procesů živých systémů. Tyto principy tvořivě uplatňuje v početných přednáškách a řadě učebnic.

Významné jsou rovněž výsledky Nečasovy práce pedagogické. Je pokračovatelem Bělehrádkova a Herčíkova pojetí obecné biologie, které na základě systémového přístupu aktualizuje a modernizuje. Tato koncepce se také odráží v učebnici biologie pro lékařské fakulty. Vyšla v sedmi vydáních, z toho dvě na Slovensku, a letos vyšlo vydání nejnovější. Je také autorem mnoha skriptů, jimiž přiblížil studentům nejnovější poznatky rychle se rozvíjejícího oboru. Významné se také podílel na přípravě učebnice biologie pro gymnázia. S pedagogickou prací související jeho činnost vědeckopopularizační zahrnuje stovky článků a přednášek.

Kromě aktivit vědeckovýzkumných a pedagogických jsou mimořádné zásluhy jeho aktivity vědecko-organizační. Dlouhou řadu let byl a stále je předsedou Československé biologické společnosti, dále zmíníme jeho funkci předsedy národního komitétu mezinárodní unie biologických věd (IUBS), funkci předsedy Vědeckého kolegia molekulární a buněčné biologie ČSAV, členství ve Vědecké radě Ministerstva zdravotnictví ČR, předsednictví v komisi GAČR, členství v mnoha redakčních radách našich i zahraničních vědeckých časopisů. Za své zásluhy na poli biologických věd obdržel mnohá uznání a čestná členství ve vědeckých společnostech. Je autorem nebo spoluautorem 19 vědeckých monografií a mnoha publikací v zahraničních a domácích vědeckých časopisech.

Desítky let trávající spolupráce prof. Nečase s Univerzitou Palackého a jejím Ústavem biologie na Lékařské fakultě přinesla výsledky v podobě společných vědeckých publikací a učebnic pro studenty lékařství.

-red-

Univerzitní pracoviště informují

Začátek června v Olomouci

Začátek června v Olomouci byl ve znamení doktor, kam se podíváš. Kdyby se šestého až desátého června v Olomouci někomu udělalo nevolno a jen tiše zvolal: „Je tu někde poblíž lékář?!“, seběhlo by se jich alespoň deset. Nejvyšší koncentrace lékařů na 1 m² na jednoho obyvatele, nebo dokonce na jednoho nemocného se vytvořila tak, že paralelně probíhaly dvě opravdu velké akce Univerzity Palackého a její Lékařské fakulty, a to celostátní (63.) sjezd ORL a Hematologické dny (pár dnů předtím ještě Dny klinické pediatrie, o akci CVT na PF nemluvě).

Bratru 1 000 (jeden tisíc) lékařů v našem městě najednou!

Devadesát farmaceutických firem (sem tam nějaká firma hardwarová), to už je jak malý veletrh.

Dvacet autobusů ČSAD v pohotovosti.

Návštěva z japonské ambasády

V pondělí 5. 6. navštívili UP paní Kazumi Ito a pan Shinji Soyama (na snímku) z japonského velvyslanectví, a to v souvislosti s letošním žádostí UP o *Cultural Grant Aid of Japan 2001*.

O tento celosvětově vypisovaný grant se UP uchází podruhé. (V roce 1998 jej získala Univerzita Karlova, a to na čtvrtý pokus.) Letošní projekt UP byl proti minulému roku pozmeněn – zůstala v něm multimediální učebna pro FF a multimediální studovna se seminární pracovnou pro knihovnu UP ve Zbrojnici. Jazyková laboratoř, plánovaná do budovy na Vodární ulici, byla nahrazena novou částí projektu požadující přístrojové vybavení pro výuku PŘF UP.

Vzhledem k tomu, že japonská strana klade velký důraz na detailní dokumentaci projektu a na vlastní oči chce vidět všechny prostory, jichž se projekt týká, prošli si návštěvníci příslušné posluchárny v jejich stávající podobě i budovu Zbrojnice a kladli velmi zvědavé dotazy týkající se počtu výukových hodin plánovaných do té které místnosti (důležitý je totiž počet studentů, kteří eventuálně budou zařízení využívat), a také např. toho, jak je UP připravena zajistit obsluhu a údržbu náročných technologií. Hodnocení podobných kontrolních návštěv japonská strana zásadně uchazečům nesděluje. O tom, zda jsme postoupili do užšího výběru, bychom se měli dovědět do konce roku.

Doc. M. Hirschová, CSc.,
FF UP

Foto archiv autorky

A k tomu čestný doktorát prof. Kyleho z USA.

V jedné lidovce se zpívalo – jaké je to hezké dva kováři v městě... co by se dalo zpívat na toto téma (když už byly ty Svátky písní Olomouc)?

Náměstek primátora města Olomouce Pilát opět vzdychal po kongresovém centru, ale hlavu otáčel směrem k UP, tedy nesprávným směrem. UP už v (dočasně) jeho a (napořád) našem městě opravila tolik budov jako žádná jiná olomoucká firma pro větší slávu svou i radnice. Do žádné jiné firmy nejezdí tolik lidí – via Konferenční servis v minulém roce 5 788 účastníků různých univerzitních akcí, a to je podle mého názoru tak jedna třetina, neboť zbytek jsou akce, na které KS UP už nemá kapacity – celkem tedy asi 15 000 lidí, kteří přijedou na UP nebo kvůli ní do Olomouce.

Ti všichni musí někde bydlet, něco jíst, někde jednat a scházet se a mít zajištěny služby, které jejich jednání či práce vyžaduje, stejně jako sebe prezentace UP a města. Město je prezentováno, město bere daně, ve městě se utráčí a do města se pak vrací účastníci i s rodinou a tak pořád dokola. Kdyby každý, koho máme v databázi, se jen vyspal, nasnídal, naobědval, navečeřel, poslal pohled, koupil si pítí a někdo i dvě cigarety (nebo ne) a nějakou upomínku na doma, tak to je cca 17 250 000 Kč, které prošly Olomoucí – a to jen při jednodenní návštěvě (většina akcí je však minimálně dvoudenní – tedy třeba i Kč 34,5 milionu).

To už by městu mělo stát za víc než za kongresovou zdravotní poděkování, že všichni přijeli.

Akce UP probíhají po celý rok, ale z mně (ne)vysvětlitelných příčin mají dva vrcholy, a to na přelomu května a června a potom v září. (Lékařům z okresních nemocnic je jedno, kdy přijedou – nejsou vázáni akademickým kalendářem.)

Letos už nebylo kde účastníky ubytovat a na své si přišly i hotýlky na okraji města.

A tak znovu vzplane pořadatelů o ubytovací kapacitu, kapacitu stravovací, dataprojektory, plátina, konferenční materiál a konferenční služby. Na akce UP jezdí čím dál tím víc lidí (mohu to posoudit za poslední čtyři roky – nárůst periodických akcí je v desítkách procent) a díky dobré organizaci, pohostinnosti, společenské strážce a finanční

uměřenosti nemají akce UP (podle slov hostů, kteří už mají něco za sebou) konkurenci, a ti, kdo mají pořádat akce jinde, mají strach o výsledek ve srovnání s UP.

A přitom bychom mohli využívat koleje, menzu, vlastní prostory, prostředky a kapacitu KS UP ještě víc než dosud (vždyť škoda každé koruny, která se platí mimo UP, když se může realizovat uvnitř UP – jen by to chtělo posunout termíny akcí a rozprostřít je do celého roku). Pořád by se něco dělo, pořád by bylo o čem psát a UP by byla více „ve flóru“.

Firmy, které svým způsobem umožňují tyto kongresy pořádat, se mohou v tomto období „rozctvrít“ a nestíhají být všude – je to škoda, neboť jen kvůli nevhodnému termínu nám někdy „utíkají“ finanční prostředky.

Díky některým našim šéfům klinik, kteří se nebojí být velkorysí, jsou tato setkání odborné veřejnosti a firmám na půdě UP hodnocena firmami a účastníky lépe (po stránce kontraktáční efektivity), než veletrh *Pragomedica* (v Praze!), který je jen monstrózní a supernákladný, ale není na něm klid pro jednání.

Určitě děláme (KS) i chyby, ale je jich čím dál méně. Stejně jako jsme byli schopni zabezpečit Radiologický kongres se třinácti tunami mamografů, C-ramen a rentgenů při pěti stech lidech a mysleli si, že je to maximum, dnes vím, že i dva souběžné kongresy s cca devíti sty lidmi a nebo čtyři akce v rozmezí čtrnácti dnů se dají zvládnout. Podmínky ale nejsou ideální – (ale) o tom až zase někdy přičtě.

Neberte prosím můj článek jako chválu KS – i když chci poděkovat jeho pracovníkům, kteří mají od ledna za sebou již 15 spoluprací na různých akcích, o něž jsme byli požádáni katedrami a ústavy UP – ale jako nabídku pro případ vašeho rozhodování pro rok 2001 a při tvorbě *Kalendáře akcí UP*, ve kterém neustále přibývá stránek (což je dobře). Ze zkušenosti mohu říci, že když je k dispozici zajímavé téma, vhodný termín a dobrá organizace, je KAŽDÁ akce úspěšná. První dodejte vy, druhé vyřešíme společně a to třetí je na nás. Výsledkem je dobrá prezentace jak osobní, tak i institucionální.

Hezké prázdniny všem přeje a na spolupráci se těší

ing. J. Pour,
vedoucí Konferenčního servisu UP

Děni kolem nás

Na EXPO 2000 s vládní delegací

Na základě pozvání generálního komisaře českého zastoupení na EXPO 2000 V. Bartušky (a na náklady vlády ČR) jsem se poprvé a možná i naposledy stala členkou vládní delegace, se kterou jsem absolvovala dne 7. 6. Národní den České republiky. Vládní delegace měla 25 členů, z nichž pět bylo zvoleno V. Bartuškou. Musím přiznat, že jsem byla zvědavá jak na vlastní výstavu, tak také na to, jak program vládní delegace vypadá. Již příprava na odlet se lišila od běžného odbavení, zaozradla nám sice kontrolovali standardním způsobem, ale k našemu překvapení nám ještě před odletem odebrali pasy a vrátili nám je po naší důrazné žádosti teprve druhý den ráno. Velmi to připomínalo dobu, kdy jsme „organizovaně“ vyjžděli např. do NDR.

Letěl jsem vládním speciálem, jenž má část upravenou pro pány ministry a jejich doprovod a pak část, jež vypadá jako běžná turistická kategorie. Nás pět, kteří jsme byli pozváni V. Bartuškou, sedělo mezi těmito dvěma kategoriemi, tedy ani

speciální salonek, ani turistická třída. Prostě něco mezi tím.

Po příletu do Hannoveru na nás čekala kolona stříbrných octavií a za policejního doprovodu jsme odjeli do hotelu Radisson SAS umístěném přímo v areálu EXPO 2000. Hned večer jsme navštívili pavilon Planet of Visions, který na nás zapůsobil poněkud depresivně, a pak pavilon Slovenské republiky, který je sice malý, ale dobře prezentuje zejména přírodní krásy Slovenska. V programu delegace byla ještě návštěva rakouského pavilonu a *Flambée Show*, jenže pan premiér s pány ministry přijal pozvání slovenského zastoupení a setrval s ním v družné zábavě až do 23 hodin. Část delegace, kterou zanechal u baru, nejprve trpělivě vyčkávala na jeho návrat (ředitel odborů z příslušných ministerstev jsou údajně na čekání zvyklí), jenže když jsme čekali již více než hodinu, společně s primátorem města Ostravy Eoženem Tošovským a představitelem Asociace zdravých

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

Zatímco v Česku vyšel nedávno český překlad konfesí Adolfa Hitlera (1889–1945), nazvaných *Mein Kampf* (Můj boj), v Londýně sáhlo nakladatelství Puls k revidici polského překladu rozprav, kterou v roce 1950 uveřejnil Josef Vissarionovič Stalin (1879–1953) pod titulem

МАРКСИЗМ И ВОПРОСЫ ЯЗЫКОЗНАНИЯ

(doslova Marxismus a otázky jazykovědy, do češtiny překládáno *O marxismu v jazykovědě*).

Neohodlám tu rozvíjet úvahy o intencích nakladatelů uvádějících do oběhu výplody hnědého nebo

měst Jiřím Sýkorou, jsme se vydali na noční procházku výstavištěm a pak jsme se vrátili do hotelu. Hannover nás přivítal velmi chladným počasím, takže to na dlouhé procházky nebylo.

Druhý den ráno začínal Národní den České republiky oficiálním zahájením na Plaza-Bühne za účasti generální komisařky Světové výstavy paní Birgit Breuelové. Poněkud zvláštní působilo, když byl náš příchod doprovázen tóny písně Cikánko ty krásná! I další kulturní program, který následoval po oficiálních projevech, byl vybrán velmi podivně; nezdálo se mi, že by představoval to nejlepší, čím bychom se mohli prezentovat. Pak jsme navštívili pavilon Spolkové republiky Německo. Na tomto pavilonu je vidět, že organizátoři měli dostatek peněz i času na jeho přípravu. Představuje různé části země, jejich turistické i jiné zajímavosti, současně seznamuje návštěvníky s historií i současností. Velmi působivý je již vstup, kde jsou velké busty různých osobností, a pak pohled na obyvatele jednoho domu od ranního vstávání do chvíle, kdy večer ulehají. Po prohlídce jsme byli pozváni generální komisařkou EXPA 2000 do Europahausa na oběd, kterého se společně s námi účastnilo 25 hostů z německé strany.

Po obědě nás již před naším pavilonem očekávala Jízda králů z Vlčnova, která poutala zaslouženou pozornost návštěvníků. Vlastní stavba našeho pavilonu je zajímavá, bohužel uvnitř je přece jen poznat, že koncepce obsahovala se několikrát změnila. Vstupní část s madonami a kopii karlštejnské kaple vrací návštěvníky hluboko do naší historie. Další část pavilonu tvoří podle mého názoru příliš velký a ostrý kontrast. Ovšem generální komisař V. Bartuška zcela jednoznačně vykonal obrovský kus práce a asi jen jeho mládí jej zachránilo před tím, aby se pod tíhou obrovského úkolu, před který byl postaven, nezhroutil. Za to, co v limitovaném čase a s danými prostředky dokázal, mu patří můj obdiv.

Teprve po této části programu jsme měli trochu volna, ve kterém jsme mohli navštívit alespoň několik nejbližších pavilonů. Já jsem byla v polském, jehož expozice je složena z několika stýlových dřevěných domečků, v každém z nich je představena určitá charakteristická část Polska, např. zajímavá je expozice představující solný důl Wieliczka. Byla jsem se také podívat v expozici Arabských emirátů, ze které přímo dýchá orient, v chorvatském pavilonu, jenž velmi zdařile představuje turisticky zajímavé části země. Okouzlení mne finský pavilon, uklidňujícím dojmem působí procházka lesní pěšinou i vstupní, velmi barevná část věnovaná dětem. Zajímavá je expozice Francie, Velké Británie, originální stavbu má na EXPO Švýcarsko. Víc jsem toho bohužel nestihla. Pak už následoval závěrečný koktail a cesta na letiště.

Nemohu EXPO 2000 hodnotit jako celek, nemám je také s čím srovnat, na žádné jiné světové výstavě jsem nebyla. Výhodou snad je, že se v jednom prostoru koncentruje řada národních i tematicky zaměřených expozic, je možné porovnávat, ale asi by nebylo příliš vhodné snažit se udělat si obrázek o určité zemi jen podle toho, jak se na výstavě představuje.

Prof. J. Mačáková, CSc.,
rektorka UP

rudého diktátora – ostatně anglické překlady obou děl jsou globálně k dispozici na internetu. Spíše stojí za připomenutí, že před padesáti lety byl J. V. Stalin v celém tehdejší „táboře míru a socialismu“ prohlášen zasloužilými i začínajícími lingvisty za „geniálního jazykovědce“, čímž se stalo nad jiné případy zjevné, jak snadno lze za „diktatury proletariátu“ manipulovat vědeckou obcí.

Proč se vůbec sovětský generalissimus omstil do sporu sovětských jazykovědců? Studiu jazyků, natož lingvistiky se Stalin nikdy nevěnoval, kromě ruštiny ovládal jen svůj mateřský jazyk – gruzínštinu, v mládí se zajímal o esperanto. Nejspíše chtěl mít poslední slovo v několikaleté diskusi, jež kulminovala na stránkách deníku Pravda, nežli ji sovětský vůdce ukončil dvěma články, *O marxismu v jazykovědě* (Pravda 20. června 1950) a *K některým otázkám jazykovědy* (Bolševik 3. července 1950). Dotyčnou diskusi vyprovokovali přívrženci fantastických teorií marxisty a znalce kavkazských jazyků Nikolaje Jakovleviče Marra (1864–1934), rodilého Gruzince. Marr pokládal jazyk za třídní produkt, součást „společenské nadstavby“, a nadto tvrdil, že slovní zásoba všech jazyků lze odvodit ze čtyř nejstarších spojených hlásek, jež se v nich bez výjimky vyskytují – sal, ber, jon, roš. V „beztřídní společnosti“ podle Marra mluvený jazyk vůbec zanikne – „budoucí jazyk bude myšlení, rostoucí v technice, oprostěné od přírodní materie“.

Oba Stalinovy články, vydané nato knižně pod společným titulem *O marxismu v jazykovědě*, měly formu interview; Stalina prý „skupina mladých soudruhů“ požádala, aby „vyslovil v tisku svůj názor o otázkách jazykovědy, zejména pokud jde o marxismus v jazykovědě“. Generalissimus sice sebekriticky připustil, že není jazykovědec, a proto nemůže „soudruhům plně vyhovět“, zato však „co se týče marxismu v jazykovědě, právě tak jako v ostatních společenských vědách“, k tomu že má „přímý vztah“. V časopise *Bolševik* odpovídal Stalin na otázky J. Krašeninnikové. Oběma články Stalin zaštilil „antimarrovoce“ proti „marrovcům“, jejichž učitele i je samé obvinil z „vulgárizace marxismu“, neboť především „jazyk není vytvořen tou nebo onou základnou, starou nebo novou, uvnitř dané společnosti, nýbrž celým chodem dějin společnosti a a dějin základů po staletí. Jazyk není vytvořen nějakou jednou třídou, nýbrž celou společností, všemi společenskými třídami, úsilím mnohých set pokolení.“ Z hlediska lingvistiky neobsahovaly Stalinovy výroky zohla nic nového, byl to soubor banálních pravd, jež Stalinovi dodali „antimarrovci“, především akademik Viktor Vladimirovič Vinogradov (1894–1969). Závěrem svého druhého příspěvku do sovětské jazykovědné diskuse Stalin vyřkl nad „marrovci“ následující ortel: „Teoretickou motanicí vnesli do jazykovědy N. J. Marr a jeho nejbližší spolupracovníci. Aby nebylo stagnace, je třeba likvidovat i to i ono. Likvidace těchto vědů ozdraví sovětskou jazykovědu, vyvede ji na širokou cestu a umožní sovětské jazykovědě zaujmout první místo ve světové jazykovědě.“

Vlna povinných ovací Stalinovu jazykovědnému géniu se samozřejmě vzedmula i v české jazyko-

vědě. Vznikla však poněkud překerní situace – před Stalinovým vystoupením v sovětské jazykovědné diskusi uveřejnil v 1. čísle ročníku 1950 časopisu *Naše řeč* (vydáváném od roku 1917) bohemista profesor František Trávníček (1888–1961), tehdejší rektor Masarykovy univerzity v Brně, článek s názvem *Akademik Marr a jeho směr v jazykozpytě*. Trávníček zde u příležitosti 85. výročí narození N. J. Marra oslavil zakladatele „nového sovětského učení o jazyce, které on sám původně nazýval jafetské, později materialistické“. Lingvistický časopis *Slovo a slovesnost* (založený roku 1935 Pražským lingvistickým kroužkem) zahájil své první číslo ročníku 1950 statí sovětského „marristy“ Ivana Ivanoviče Meščaninova (1883–1967) „Nové učení o jazyku“ v SSSR v jeho současné vývojové fázi.

Překlad obou výše zmíněných článků J. V. Stalina otisklo nejen *Rudé právo* (21. června a 5. července 1950), ale také tehdy ještě vycházející *Lidové noviny a Tvorba*. Vzhledem k Trávníčkovu pájání na N. J. Marra seřila redakce časopisu *Naše řeč* reakci na jazykovědná interview se sovětským generalissimem podle sovětského vzoru „mladému soudruhovi“ – čtyřiařicetiletému lingvistovi Petru Sgallovi (dnes doktoru filologických věd a emeritnímu profesoru Ústavu formální a aplikované lingvistiky Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze). Sgall publikoval v *Naší řeči* článek nazvaný *Nástup k marxistické jazykovědě*. Úvodem pisatel konstatoval, že „sovětská jazykovědná diskuse v Pravdě, a zejména oba příspěvky J. V. Stalina – to je další závažný a přesvědčivý doklad nesmírné péče, kterou sovětský lid, jeho vláda i strana věnují rozvoji vědy. (...) V SSSR všechny výsledky vědy slouží přímo k zlepšení života lidu; sovětský lid se s pomocí vědy stává skutečným pánem přírody, mění toažnost své vlasti a buduje spravedlivý, komunistický společenský řád. Sovětský svaz přitom ve vědecké práci nejen dohání a předhání vědu kapitalistických zemí, ale stává se přímo střediskem vědeckého života celého světa.“ Přesto se Sgall neomezil na parafrázování Stalinových „pouček“, ale dovolil si usoudit, že „z tzv. pražské školy funkčně strukturální převzeme jistě zdůrazňování úlohy jazyka jako dorozumívacího prostředku, musíme ovšem zpřesnit toto pojetí a studovat víc vývoj jazyka, a zejména jeho poměr ke společnosti, k výrobě i k myšlení“. Závěrečný hold Stalinovi Sgall formuloval jako výzvu k vykročení „do nové epochy jazykovědy, ke skutečně marxistickému chápání jazyka a jeho vývoje, tak jako sovětská jazykověda se dala na tuto cestu s přímou pomocí J. V. Stalina“.

Připomeňme ještě, že diskuse o Stalinově „epochální statí“ *O marxismu v jazykovědě* byla na Filozofické fakultě UK uspořádána již 29. června 1950, a to za aktivní účasti člena předsednictva ÚV KSC a šéfredaktora *Tvorby* Gustava Bareše (1910–1979). Jak probíhaly obdobné akce na Univerzitě Palackého, dalo by se bezpochyby zjistit ve Stráži lidu, tiskovém orgánu OV KSC v Olomouci – a také od pamětníků...

Jiří Fiala

Informace – informace – informace

Nové přístupy do světových databází

Ústřední knihovna UP získala díky daru British Council přístup do největšího databázového centra *The Dialog Corporation* (<http://www.dialog.com>). Tato organizace vznikla sloučením dvou databázových center *Dialog* (nachází se v Kalifornii) a *DataStar* (je ve Švýcarsku).

V současné době na svých hostitelských počítačích vystavuje stovky bibliografických i plnotextových databází ze všech vědních oborů. Obě tato střediska si zachovávají vlastní uživatelské prostředí, na které jsou tisíce jejich zákazníků zvyklí.

The Dialog Corporation je ovšem komerční organizace. Nezkoušený vstup do systému je finančně rizikový, a proto je nutné, aby tyto služby knihovna zprostředkovala. Pro vědecké a pedagogické účely připravujeme nabídku rešeršních služeb z těchto prestižních databází. Finanční podíl zadavatele rešerše bude vycházet z *Ceníku poplatků a služeb KUP*, pobyt v databázích však bude hrazen z daru British Council.

PhDr. L. Slezáková,
Ústřední knihovna UP

Studentská rubrika

Ukázky vítězných prací

První místo v Literární soutěži UP v roce 2000, jejíž výsledky byly slavnostně vyhlášeny 17. 5. v olomouckém Centru Aletti (viz také Žurnál č. 30, str. 1), přířkla porota v **kategorii próza a esej** studentce druhého ročníku Přírodovědecké fakulty UP (obor ochrana a tvorba životního prostředí) **Ireně Skácelové**. Vybraná ukázka představuje úvodní část povídky *Vanu jméno Iquit*:

Vanu jméno Iquit

(Věnováno všem, kteří u toho byli a jsou...)

Prohlížím si velmi pečlivě strukturu. Stoupám, vzhůru šedí. Jemně opepluovám suk zřejmě bleskem staté větve. A již jsem se uhnízdil v majestátně rozkošacené koruně. Zlaté provlhlé listí mne chladí a připomíná mi mou práci. Ještě chvíli si však nečinně hvízdám a oddávám se slastnému pocitu hořké vůně hlíny. Už však nemohu dále zahálet. Nabírám dech a strhávám jediný oděv z tohoto snad již dvě stě let starého velikána.

Zdvihám kapky a beru je do své náruče. Třesou se. Nevědí, kam se dostanou. Kde je upustím, co s nimi bude. A už svištím větvoovím dalšího buku. I tento hromotluk ví, co bude následovat. Po staletí provádám nás zaběhaný rituál. Ale on se jako obvykle jen tak nechce vzdát svého majetku, který ho šatí a živí.

Chystám se navštívit třetí z pěti stromů, které zde na tomto opuštěném vršku svádí bitvy se mnou i s mými přáteli. Snad právě proto jich je zde jen pět. Pět nejsilnějších, nejodhodlanějších vzdorovatelů. Mnoho mladých výhonků zde umrzlo nebo pro ně nebylo zkrátka dost světla. Tak pouze pět posledních mohykánů dnes a denně dokazuje své vítězství, sílu a nezdolnost.

Vidím člověka. Stoupá do prudkého svahu a zrychleně dýchá. Je již skoro šero a pára se mu sráží u úst. Má dlouhé havraní vlasy a oči sálají. Mluví z nich strach. V lehké režné haleně a promočených hadrech omotaných okolo nohou musí být chladno. Z torvy vytahuje třetí dřívka a troud. Objevila se první, druhá, třetí jiskra. Za chvíli hoří malý ohníček. Přesně uprostřed kruhu mezi buky. Drobné, prokřehlé prsty uchopily dřevěný bubínek potažený

Setkání mladých jazykovědců

proběhlo v ryze přátelské atmosféře (pod záštitou Ústavu pro jazyk český AV ČR a Jazykovědného sdružení ČR) v Praze ve dnech 14. a 15. 6. t. r. V řešení se vystřídalo celkem dvacet čtyři mladých vědců ze všech (nejméně tří) koutů České republiky – aktivně zastoupena byla i naše univerzita. Téma příspěvků bylo zcela volné, a tak referujícím nebránilo v rozletu nic kromě předepsané patnáctiminutové délky referátů. Na konferenci zaznělo mnoho pozoruhodného i podnětného – uvedu jednu zajímavost za všechny.

Alena Černá (Praha) ve svém referátu rozebírala příspěpek na poslední stránce staročeského rukopisu, překladu knihy Heinricha Susa Orloj věčné múdrosti. Neznámý pisar tu v den svatého Rehoře (3. 9.) roku 1455 o sobě zaznamenává, že knihu opisoval „sedě na lavě a máf HUMENCE na své hlavě“. Ze lava je naše „lavice“, toho se lze lehce dovědět. Méně zřetelný je však význam slova humence. Gebauerův Slovník staročeský nás poučí, že humence (-ě, n.) je „místo na čihadle, na něž se ptákům podsypá“. Těžko si však můžeme představit, že by si dávný škriba přivýdělával chytáním ptáků, jimž by podsypal na své vzdělané hlavě. Je tedy třeba obrátit se ke slovu humno, od něhož bylo humence odvozeno. Humno, a to už se v dnešní technokratické společnosti málo ví, je mlat. Rovně,

vydělávanou vlní kůží na dřevěné násadě. Roztočily ji a hliněné kuličky navázané na řemíncích začaly rytmicky bouchat. Nejisté kroky přešly pomalu v ladný tanec. Lehce se pohybuje kolem ohně a něco tiše mumlá. Mírné pohyby se zrychlují, již poskakuje a bušení je ještě prudší.

Černočerné tmy využívá úplněk. Je namodrale bílý jako ovčí mléko lidí dole ve vesnici. Hází stíny a ozařuje tajemně postavu dívky. Jmenuje se Iquit. Byla sem zvyklá chodit, jen když rada starších rozhodla. Dnes je zde poprvé sama. Moc dobře si však uvědomuje své poslání. Zahání strach a dál přivolává na pomoc bůžka Dobré naděje. Vhazuje do ohně hrst mátoživých lístků a uzlík soázaného jídla – svého jediného denního přídělu. Je to dárek pro Vyšší. Tak ji to učila babička. Když se člověk den postí, jeho myšlenky jsou rychlejší, úsudek lepší a daer hodnotnější. Protože jen to, co člověk umí obětovat a sám sobě odeprít, nabývá opravdu velké ho významu...

V **kategorii poezie** vybírala porota z triatřiceti soutěžních prací. První cenu získal **Radek Malý**, student pátého ročníku Filozofické fakulty UP (obor bohemistika – germanistika):

Půlměsíc

Půlměsíc Třpytka na hladině
Černého moře noci.
Rybář Bůh usnul, ruce v klíně
a vlnu vlna hladí líně.
Loďka se houpe v bocích.

Půlměsíc Bárka rybářova
na moři černém, širém.
Do mlhy vplouvá. V ní se schová
před strachem. Rybář spí. A sova
hádá se s netopýrem.

Půlměsíc Oko rybářovo,
přivřeně oko Boha,
sleduje ptáky, jež jej klovou.
A Bůh, to velmi staré slovo,
umírá. Jedno z mnoha.

-red-

Období před letními prázdninami je vyplněno nejen zvýšenou studentskou aktivitou při dopisování seminárních a diplomových prací, shánění zápočtů, skládání zkoušek a opravných termínů, ale i vypjatou atmosférou přijímacích zkoušek adeptů slastí a strasti života vysokoškolského studenta – letos je pro Žurnál UP zachytil T. Jemelka v počítačové učebně Teoretických ústavů UP a na nádvoří Rektorátu UP.

-red-

Poznámka

Kterou cestou?

Tři skutečně slabá místa jsou pro další rozvoj UP klíčová: budoucí profil univerzity, organizace administrativy, která by měla být profesionálnější, dosud chybějící interní systém řízení kvality zahrnující program personálního rozvoje, který by vyřešil problém věkové skladby. Absence takového programu je v příkrém rozporu s upřímným zájmem o studenty, o kvalitu výzkumu a výuky. (Zdroj: Zpráva evaluační komise CRE, par. 17, září 1999.)

Je vůbec možné tyto problémy na UP řešit, když státní dotace byla tak výrazně redukována? Dohadování o její rozdělení na půdě AS UP rozhodně nepřispělo k soudržnosti děkanů, ani k účelné komplementaci fakultních zájmů a potřeb. Na rozvoj UP nejsou peníze, ty sotva stačí na udržení stavu. Mnozí říkají, že nastal čas boje o holé přežití fakult. Je nejvyšší čas pro účelné strukturální změny na fakultách a univerzitě, říkají jiní. Kterou cestou se univerzita a její fakulty vydají v příštím roce?

M. Hejtmánek

Příjemně prožít letních prázdnin s načerpáním notné dávky čerstvé energie do dalšího školního roku přeje všem příznivcům Žurnálu UP

redakce.